

DISSENY D'UNA EINA PER VALORAR LA CAPACITAT EDUCATIVA DE L'ACTIVITAT FISICOESPORTIVA EN LA POBLACIÓ EN EDAT ESCOLAR

**FUNDACIÓ BLANQUERNA
FPCEE BLANQUERNA
UNIVERSITAT RAMON LLULL**

ABRIL DE 2021

**Diputació
Barcelona**

SUMARI

INTRODUCCIÓ.....	3
I. RECERCA DOCUMENTAL, NACIONAL I INTERNACIONAL: MARC TEÒRIC QUE SITUA L'ESTAT DE LA QÜESTIÓ EN RELACIÓ A: L'ESPORT EN POBLACIÓ EN EDAT ESCOLAR, EL VALOR EDUCATIU DE L'ACTIVITAT FISICOESPORTIVA, ELS VALORS QUE DETERMINEN QUE UNA ACTIVITAT FISICOESPORTIVA EN EDAT ESCOLAR SIGUI EDUCATIVA, EXPERIÈNCIES, EINES O INSTRUMENTS JA EXISTENTS.....	4
1.1. ESPORT EN LA POBLACIÓ EN EDAT ESCOLAR.....	6
1.2. EL VALOR EDUCATIU DE L'ACTIVITAT FISICOESPORTIVA.....	11
1.3. ELS VALORS QUE DETERMINEN QUE UNA ACTIVITAT FISICOESPORTIVA SIGUI EDUCATIVA	15
1.4. EINES O INSTRUMENTS QUE S'HAN UTILITZAT PER MESURAR ELS VALORS A L'ESPORT	21
1.5. EXPERIÈNCIES	23
II. DISSENY I EXECUCIÓ DE TRES ENTREVISTES GRUPALS AMB DIFERENTS AGENTS QUE INTERVENEN A L'ESPORT EN EDAT ESCOLAR.....	27
2.1. MÈTODE I ESTRATÈGIA DE RECOLLIDA DE DADES QUALITATIVA: GRUPS DE DISCUSSIÓ ONLINE	28
2.2. PROTOCOL DE DISSENY I EXECUCIÓ DELS GRUPS DE DISCUSSIÓ	30
2.3. CONFIGURACIÓ DELS GRUPS DE DISCUSSIÓ: PARTICIPANTS	31
III. PROPOSTA D'INDICADORS DE L'EINA QUE HA DE VALORAR LA CAPACITAT EDUCATIVA.....	35
3.1. PROCÉS D'ANÀLISI DEL FONS DOCUMENTAL I GRUPS DE DISCUSSIÓ	36
3.2. RESULTATS DE L'ANÀLISI DE LES DADES	37
3.3. DISSENY DE L'EINA: RÚBRICA I INDICADORS.....	40
IV. DISSENY I CREACIÓ DE L'EINA DE VALORACIÓ DE LA CAPACITAT EDUCATIVA	43
4.1. PRIMERA PROPOSTA DE RÚBRICA DE VALORACIÓ DE LA CAPACITAT EDUCATIVA D'ACTIVITAT FISICOESPORTIVES EN EDAT ESCOLAR.....	44
4.2. VALIDACIÓ PER PERSONES EXPERTES DE LA PRIMERA PROPOSTA DE RÚBRICA	47
4.3. PROPOSTA FINAL DE RÚBRICA	50
V. PROVA PILOT D'IMPLEMENTACIÓ DE L'EINA EN ENTITATS DIFERENTS	57
VI. CONCLUSIONS I PROPOSTES FUTURES	59
VII. REFERÈNCIES.....	60

INTRODUCCIÓ

A continuació, es presenta el projecte: “Disseny d’una eina per valorar la capacitat educativa de l’activitat físicoesportiva en la població en edat escolar” (exp. 2020/0015562), aprovat i dictat al decret amb registre 11862 per la Presidència delegada de l’Àrea d’Educació, Esports i Joventut de la Diputació de Barcelona amb data 27/11/2020.

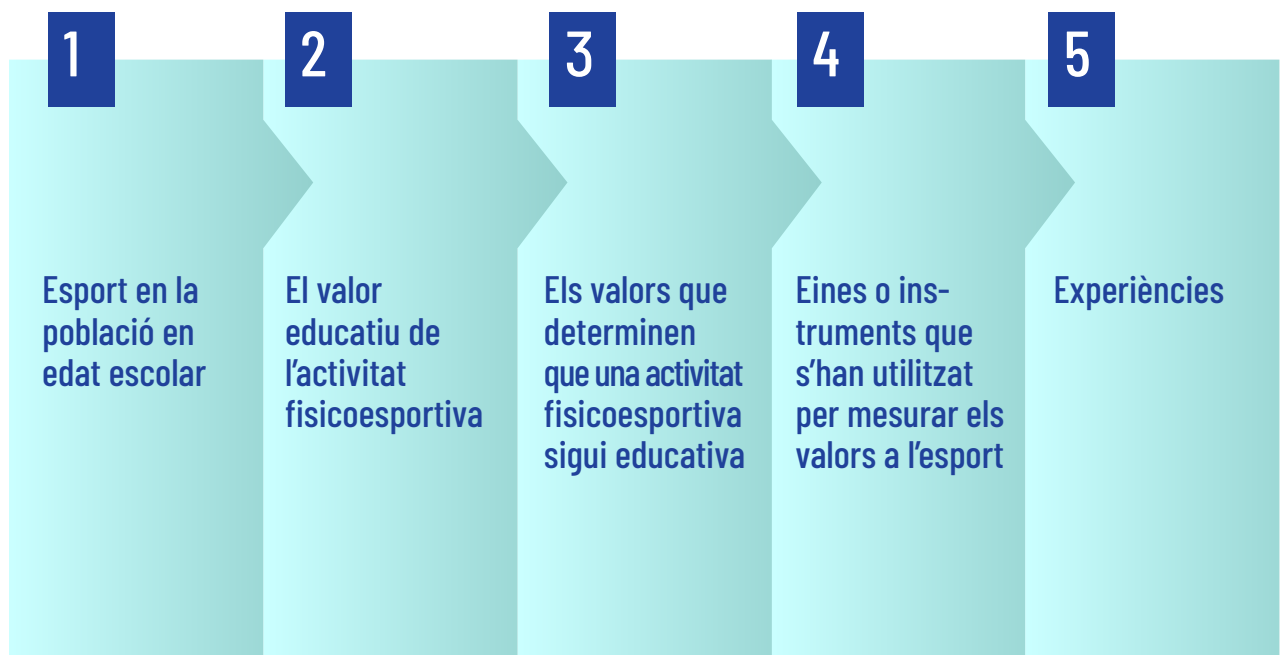
El projecte s’estructura seguint les tasques descrites en el mateix decret: I. Recerca documental, nacional i internacional: marc teòric que situa l’estat de la qüestió en relació amb l’esport en la població en edat escolar, el valor educatiu de l’activitat físicoesportiva, els valors que determinen que una activitat físicoesportiva en edat escolar sigui educativa, experiències, eines o instruments ja existents; II. Disseny i execució de tres entrevistes grupals amb experts i expertes de diferents territoris de la província en què es recolliran dades qualitatives, procedents dels grups de discussió, i que permetran acabar de definir els indicadors de l’eina; III. Proposta d’indicadors de l’eina que ha de valorar la capacitat educativa d’una proposta formativa en l’esport en edat escolar, basats en l’anàlisi de les dades documentals i en les dades qualitatives de les entrevistes grupals; IV. Disseny i creació de l’eina de valoració de la capacitat educativa de la proposta d’activitats físicoesportives en edat escolar, sota els paràmetres d’eficàcia quant al que ha de mesurar, a la utilitat pràctica en el seu ús i a la facilitat; V. Prova pilot d’implementació de l’eina, en tres activitats diferents, per tal de valorar els criteris utilitzats, proposar mesures correctores i afinar els aspectes que es considerin necessaris.

El projecte inclou també unes conclusions on els investigadors i la investigadora reflexionen, a tall de suggeriment, sobre possibles línies futures d’actuació. Finalment, s’adjunten el recull de referències que s’han utilitzat en l’elaboració del projecte.

I. RECERCA DOCUMENTAL, NACIONAL I INTERNACIONAL

Marc teòric que situa l'estat de la qüestió en relació amb l'esport en la població en edat escolar, el valor educatiu de l'activitat fisicoesportiva, els valors que determinen que una activitat fisicoesportiva en edat escolar sigui educativa, experiències, eines o instruments ja existents

En aquest apartat, es presenta la recerca documental tant nacional com internacional focalitzada en els següents descriptors: l'esport en la població en edat escolar, la capacitat educativa de les activitats físicoesportives, els valors que determinen la capacitat educativa d'una activitat esportiva en la població en edat escolar, les experiències concretes i eines existents per mesurar l'impacte educatiu de l'esport escolar.

La revisió de la literatura científica s'ha realitzat a través del buidatge de les bases de dades més rellevants en la recerca de l'àmbit humanístic i social, en concret: Web of Science (WoS), Scopus, Sport Discus, Scholar Google i Graó E-Premium.

L'anàlisi posterior de les dades qualitatives extretes d'aquesta recerca documental ens permetrà extreure un ampli espectre d'indicadors que hauran d'endregar-se en dimensions. Aquests indicadors es traduiran en un primer registre de valors que hauran d'afinar-se a través de la participació de diferents agents que intervenen en l'esport en edat escolar en tres grups de discussió. Finalment, els resultats dels grups de discussió se sotmetran a una validació per experts i expertes que acabaran definint aquells indicadors que determinen la capacitat educativa de l'esport en edat escolar i que formaran part de l'eina avaluativa.

1.1 ESPORT EN LA POBLACIÓ EN EDAT ESCOLAR

En qualsevol recerca, és fonamental conceptualitzar epistemològicament el seu objecte d'estudi. En el cas d'aquesta investigació, l'exigència és superior, donada la multitud terminològica utilitzada per anomenar l'activitat físicoesportiva que fan infants i joves en acabar la jornada escolar, així com els significats que acompanyen cada concepte. Sovint, conceptes com iniciació esportiva, esport base, esport extraescolar, esport en edat escolar o esport escolar s'utilitzen com a sinònims, tot i no tenir el mateix significat. Per aquesta raó, i per tal de ser el màxim de precisos en la concreció de l'objecte d'estudi d'aquesta investigació, hem considerat convenient contextualitzar breument els conceptes més utilitzats en la literatura i en l'entorn més pràctic i professional en l'àmbit de l'activitat física i l'esport.

A INICIACIÓ ESPORTIVA

Entenem el concepte d'*iniciació esportiva* com un procés d'ensenyament-aprenentatge que ens permet conèixer i practicar un esport en concret. La iniciació esportiva és un procés que va des del moment en què una persona de qualsevol edat inicia el seu aprenentatge i el va desenvolupant fins que pot aplicar tot allò après a una situació real de joc amb un nivell mínim d'eficàcia (Delgado, 1994). Cronològicament parlant, no podem utilitzar aquesta expressió com a sinònim d'esport en edat escolar, ja que ens podem estar referint a aquest procés d'ensenyament-aprenentatge dins de qualsevol etapa de la vida, no només durant l'edat escolar.

Tot i que no podem parlar d'iniciació esportiva i esport en edat escolar com a sinònims, sí que podem afirmar que l'esport en edat escolar sovint conté pràctiques i principis de la iniciació esportiva. L'aprenentatge de l'esport en edat

escolar parteix d'aquest mateix concepte d'iniciació esportiva, que pot estar centrada des d'una perspectiva d'aprenentatge de la tècnica i tàctica o des d'un model més comprensiu d'aprenentatge. Ibáñez Godoy, Contreras, García García (citats a De la Iglesia, 2004) consideren que aquest àmbit de la iniciació esportiva té més punts en comú amb el concepte d'esport de base que no pas amb el d'esport en edat escolar.

B ESPORT BASE

Sovint, aquesta expressió es troba contextualitzada en les categories infantils de clubs o entitats esportives que tenen una relació molt directa amb la futura projecció dels seus participants a l'esport d'elit i de competició d'alt nivell. És habitual trobar aquesta referència de pràctica esportiva amb connotacions formatives en les primeres edats, però molt focalitzades al futur rendiment d'aquests esportistes i a la seva promoció en funció dels seus resultats esportius. Per tant, tot i que aquesta vegada el terme es refereix a una franja d'edat aproximada a l'escolarització, no el podem utilitzar com a sinònim d'esport en edat escolar, ja que ens referim a activitats esportives practicades per escolars però que exclusivament es dirigeixen a l'alt nivell, a l'esport espectacle i professional que es desenvolupa amb afany de lucre (De la Iglesia, 2004). En una mateixa línia argumental, Orts i Maestre (2011) i Hernández (2013) consideren del tot necessari diferenciar el concepte d'esport de base del d'esport en edat escolar, ja que, tot i que els programes d'esport base puguin pertànyer a diferents tipus d'organitzacions, sovint tan sols es troben lligades a entitats o federacions que permeten competir en el millor nivell possible, prioritzant aquest objectiu per sobre d'altres més formatius, educatius o recreatius.

C

ESPORT EXTRAESCOLAR

Aquest terme se centra a deixar evidència de l'ocupació temporal de l'esport fora de l'horari escolar, ja que, si analitzem l'etimologia del prefix extra-, aquest prové del llatí extra que significa fora. Per fer referència a aquestes activitats, seria més adequat utilitzar el terme *extracurricular* que no pas extraescolar, ja que el terme escolar és més genèric i engloba tant el temps lectiu com el no lectiu. Tal com podem entendre si llegim la Llei 12/2009 d'Educació, durant el temps escolar hi podem trobar: activitats curriculars portades a terme en horari lectiu, que són de caràcter obligatori; activitats complementàries, també dins de l'horari lectiu, però que tenen caràcter voluntari; i activitats extraescolars, que són voluntàries i corresponen a l'horari no lectiu. Per tant, la terminologia correcta per a les darreres hauria de ser *activitats extracurriculars* i no pas extraescolars, ja que moltes d'elles estan contextualitzades fora del currículum però no pas fora del temps —o espai— escolar, com és el fet que les instal·lacions poden ser complexos esportius públics i/o privats, però també vinculats a espais de centres educatius (patis, pistes poliesportives, pavellons...).

Tot i la gran popularitat d'aquesta nomenclatura en la nostra societat, cal destacar que la utilitzen, en la majoria dels casos, els centres escolars i no pas els clubs esportius o altres entitats que treballen també en activitats físicoesportives en població en edat escolar.

D

ESPORT ESCOLAR O ESPORT (EN POBLACIÓ) EN EDAT ESCOLAR

Després dels anteriors, tot seguit ens centrarem en aquests dos termes que són, a la vegada, els més referenciats pels diferents experts. Cal dir que també hem trobat una gran diversitat d'interpretacions d'ambdós termes, entenent-los

en alguns casos com a sinònims, utilitzant-los indistintament en d'altres, i, de vegades, com a elements amb algunes diferències entre ells.

Hi ha una divergència en l'ús d'una o altra nomenclatura utilitzada per les diferents lleis autonòmiques de l'estat espanyol que regulen la matèria (Orts, 2013). Per una banda, comunitats com les Illes Balears, Múrcia, Cantàbria, Catalunya o el País Basc utilitzen el terme esport escolar, mentre que per altra banda Andalusia o Castella i Lleó parlen d'esport en edat escolar. Això sí, totes les comunitats autònomes utilitzen ambdós termes per referir-se sempre a la mateixa activitat, com si fossin sinònims.

Una primera definició que hem triat pel seu caràcter oficial i per la transcendència i acceptació en el nostre camp d'especialització és la que ens ofereix la institució governamental espanyola Consejo Superior de Deportes (CSD) des del seu portal web, on afirma que l'esport en edat escolar són «todas aquellas actividades que, de forma organizada, se celebran fuera del programa de la asignatura de Educación Física en los centros escolares, clubes, asociaciones, etc. y en las que participan estudiantes en edad escolar».

En aquest fragment que exposa el CSD, per una banda, podem aclarir la temporalitat o l'horari de la pràctica esportiva: fora dels programes d'Educació Física; per tant, en horari no lectiu o extracurricular. I, per altra banda, l'edat dels seus participants: edat escolar; per tant, s'entén que totes les etapes educatives tret de l'educació superior o universitària.

El mateix CSD, amb altres paraules, detalla la següent definició:

Se considera actividad física y deporte en edad escolar aquella práctica deportiva realizada por niños y niñas y por los y las jóvenes que están en edad escolar, formándose en las diferentes etapas del actual sistema educativo: Infantil, Primaria, Secundaria Obligatoria y Postobligatoria, tanto dentro como fuera de los centros escolares y una vez finalizado el horario lectivo (2009, p.7).

En aquesta mateixa línia, Lleixà i González (2010) utilitzen aquest concepte quan presenten el *Proyecto marco nacional de la actividad física y el deporte en edad escolar*, des del CSD, apel·lant a la utilització d'aquest terme per tractar-se d'una pràctica esportiva especialment dirigida al sector de la població que està formant-se en les diferents etapes del sistema educatiu. Lleixà i González exposen que aquesta «actividad física y deportiva en edad escolar, ya tenga una orientación fundamentalmente lúdica o marcadamente competitiva, debe poseer un irrenunciable carácter educativo y ser accesible a toda la población por igual» (2010, p. 15).

La Carta Europea del Deporte Actualizada, de 1975, defineix el concepte d'esport escolar a través de les seves característiques específiques. A partir d'aquesta carta, Robles, Abad i Giménez (2006) identifiquen l'esport escolar com:

Toda actividad físicodeportiva realizada por los niños y niñas en edad escolar, orientada a la educación integral del niño/a, así como al desarrollo armónico de la personalidad, procurando que la práctica deportiva no sea exclusivamente concebida como competición, sino que dicha práctica promueva objetivos formativos y convencionales fomentando el espíritu deportivo de participación limpia y noble, la autodisciplina, el respeto a la norma y a los compañeros de juego, juntamente con el lícito deseo de mejorar técnicamente (p. 3).

El mes d'abril de l'any 2013 es va constituir, des de la Secretaria General de l'Esport (Departament de la Presidència de la Generalitat), un *Pla Estratègic de l'Esport Escolar i Universitari de Catalunya* amb la finalitat d'establir les bases dels nous models de l'esport escolar i universitari. El terme utilitzat en aquest cas també és el d'esport escolar i els documents oficials també deixen evidència de les franges d'edat a què ens referim quan parlem d'esport escolar, diferenciant-lo de l'esport universitari.

A un nivell més internacional, també hem considerat incloure la definició que proposà el Comitè d'Educació del Parlament del Regne Unit

(*The House of Commons Education Committee*) en el seu informe titulat *School Sport following London 2012: No more political football*. En ell hi detalla la definició següent: «School sport is the structured learning that takes place beyond the curriculum (e.g., in extended curriculum) within school settings; this is sometimes referred to as out-of-school-hours learning» (2013, p. 6).

En ambdós casos, podem observar que el terme utilitzat és sempre esport escolar (school sport). En el cas anglès, trobem altres documents oficials que ens remeten a altres nomenclatures, com per exemple after-school sports o out-of-school sports, indicant també així la temporalitat, beyond the curriculum, d'aquestes activitats esportives (després de l'horari lectiu). El concepte anglès after-school sports correspon a la traducció literal 'esports després de l'escola', per tant ja podem deduir que no s'aproxima gaire al concepte del qual hem estat parlat, esport en edat escolar. Tot i aquestes diferències lèxiques, sovint es fa servir la mateixa terminologia per referir-se a la mateixa activitat física esportiva que realitzen els infants i joves al marge de l'Educació Física. També trobarem expressions més utilitzades, com out-of-school sports o, senzillament, school sports.

En els seus estatuts, la *International School Sport Federation* (ISF) defineix l'esport escolar sota el mateix paradigma que hem concretat:

The ISF defines school sport as being any sport activity which takes place in schools of any type (save universities and similar institutions of higher education) and which is organised and approved by the school authorities. The ISF considers the principal objective of school sport to be the physical, intellectual, moral, social and cultural development of all pupils. All activities which it organises should respect this educational objective (2014, p. 1).

Hi ha altres països on l'esport en edat escolar es caracteritza per la tensió existent entre els diferents agents que el gestionen, ja siguin associacions, federacions, escoles o la mateixa administració pública. La font d'aquest conflicte poden ser els interessos que mouen cadascuna

d'aquestes organitzacions, tal com afirmen Skirstad, Waddington i Säfvenbom (2012). Un exemple podria ser Noruega, que és un dels països amb l'índex de participació més alt en esport i activitat física de joves i gent gran per igual (Breivik and Sand, 2011, citats a Skirstad, Waddington & Säfvenbom, 2012). Els autors afirmen que hi ha una clara diferència entre l'organització que es dona de l'esport en horari escolar i l'esport que es practica voluntàriament després de l'horari escolar. Així, mentre que l'esport a dins de l'escola està notòriament regulat en la majoria de països escandinaus, trobem que l'esport voluntari és molt més divers i menys estricte en la seva organització. Un cas semblant passa a l'estat espanyol, no només des de la vessant esportiva, sinó de qualsevol activitat més enllà de l'horari lectiu.

L'Institut Barcelona Esports (IBE), entitat que gestiona l'activitat esportiva de l'Ajuntament de Barcelona, va editar l'any 2008 una proposta de currículum per a les activitats esportives fora de l'horari lectiu, anomenada Pla de l'Esport en Edat Escolar de la ciutat de Barcelona. Tot i referir-se al concepte d'esport en edat escolar, dins del document fa referència a l'esport escolar, considerant-lo com:

Aquella pràctica esportiva realitzada pels infants i joves que estan en edat escolar, formant-se en les diferents etapes de l'actual sistema educatiu: Infantil, Primària i Secundària Obligatoria i Postobligatòria, tant dins com fora del centre escolar i un cop finalitzat el seu horari lectiu (2008, p. 9).

L'IBE ens afegeix un nou factor determinant del concepte: l'espai on es desenvolupa l'esport escolar (tant dins com fora del centre escolar), fent referència a que les instal·lacions esportives poden pertànyer a l'escola o poden ser externes al centre educatiu. Álamo (2004) afirma que els dos conceptes serien sinònims i els defineix com «toda actividad fisicodeportiva realizada por niños/as y jóvenes en edad escolar, dentro y fuera del centro escolar, incluso la desarrollada en el ámbito de los clubes o de cualesquiera otras entidades públicas o privadas» (p. 134).

En qualsevol dels casos, tot i l'existència de múltiples definicions i interpretacions, en la nostra investigació hem considerat que esport en (població en) edat escolar i esport escolar es basen en un context i temps educatiu no formal en ambdós casos, i per tant, no mostrem diferències entre aquests dos termes. Per tant, podem definir ambdues com a tota pràctica esportiva que persegueix l'objectiu principal d'educació integral de la persona, no només a nivell físic i motriu, sinó també emocionalment i socialment. Aquesta pràctica es durà a terme fora de l'horari lectiu, al marge de les hores curriculars destinades a introduir l'educació física, i es podrà portar a terme a qualsevol entitat (club o associació esportiva), així com a les instal·lacions de la mateixa escola una vegada finalitzen les classes. Quan ens referim als practicants, es correspon amb els usuaris de les diferents etapes educatives abans d'arribar a la universitat: segon cicle d'Infantil, Primària, Secundària o ensenyament postobligatori (Formació Professional i Batxillerat). D'aquesta manera, les edats dels practicants d'esport en edat escolar estaran compreses entre els 3 i els 18 anys.

Per totes les consideracions i aportacions presentades, la terminologia que volem assignar a l'objecte d'estudi durant aquesta investigació és esport (*en població*) en edat escolar, seguint les directrius del Consejo Superior de Deportes i la pròpia demanda del projecte de la Diputació de Barcelona, que s'expressa en aquests termes, entenent les característiques que podem veure recollides a la Taula 1.

TAULA 1

CARACTERÍSTIQUES DE L'ESPORT ESCOLAR

PARTICIPANTS

Infants, nens i nenes, nois i noies, amb edats compreses entre els 3 i els 18 anys, escolaritzats en algunes de les etapes educatives d'Infantil, Primària, Secundària, Batxillerat o formació professional no universitària.

TEMPORALITAT

Horari no lectiu, és a dir, les hores que no corresponen al treball curricular de l'escola.

ESPAI

Instal·lacions esportives (públiques o privades) com ara pavellons, pistes poliesportives de centres educatius, sales polivalents, parcs...

ORGANITZADOR

Clubs esportius, entitats privades, centres educatius (gestionat directa o indirectament),

CARÀCTER

De participació voluntària i no obligatòria

FINALITAT

Formativa (millora de l'habilitat motriu, cognitiva, social i afectiu-emocional)

Elaboració pròpia, 2021

1.2 EL VALOR EDUCATIU DE L'ACTIVITAT FÍSICOESPORTIVA

L'activitat física i l'esport en concret, ocupa un lloc significatiu a les societats modernes, on la seva pràctica ha anat penetrant en tot el teixit social. Prova d'això n'és la constant preocupació de les administracions públiques per oferir una oferta més àmplia i definida que doni resposta a la creixent demanda social i a les noves motivacions entorn a la pràctica. Gutiérrez (2004) analitza l'esport com a fenomen social des d'una visió integradora i complexa:

El deporte es un fenómeno social cada vez más incorporado al ámbito de lo cotidiano en la sociedad contemporánea, que afecta en gran medida al concepto de calidad de vida, se incorpora dentro del gran espectro del ocio como elemento catalizador de la salud física y psicológica del individuo y, cada vez más, se utiliza como producto, objeto de intercambio social y eje económico en muchos casos (p.109).

Les raons d'aquesta explosió es poden entendre des de quatre grans arguments: a) l'augment general de la població d'esportistes, ja que la seva pràctica ha deixat d'estar limitada als i les joves; b) les noves motivacions socials que es dibuixen vinculades a una necessitat d'esbarjo, d'amor al risc, desig de socialització i refinament estètic; c) el creixent desenvolupament de noves concepcions d'activitat física vinculades no només a la professionalització i a la competició sinó també a la diversió i expressió; i finalment, d) la consolidació de l'activitat física "no organitzada" com a proposta paral·lela a l'activitat proposada des dels clubs, federacions o consells esportius (García 2006, Gutiérrez, Carratalá, Guzmán, i Pablos, 2010).

El concepte esport ha estat conceptualitzat en multitud de treballs i propostes interessants (veure, entre d'altres, la Carta Europea de l'Esport, 1992; Cagigal, 1985; Rodríguez, 2000, Gutiérrez, 2004, Monjas, 2008). Ruiz (2012, 2014) ofereix una definició rigorosa del terme esport en què inclou les diferents mirades dels autors:

Actividad motriz institucionalizada, estructurada, organizada, codificada en forma de competición, con metas bien definidas y regida por reglas específicas donde se destacan el esfuerzo intenso, el uso de destrezas técnicas relativamente complejas, la puesta en juego del pensamiento táctico y la aplicación de estrategias, con el fin de alcanzar un rendimiento exitoso mediante la demostración de aptitudes, la superación de adversario(s) en competición, o el enfrentamiento a los elementos no humanos de la situación (p. 24).

Quan es parla d'esport, tradicionalment s'ha distingit entre les diferents manifestacions que engloba el terme. Entenem que és fonamental posicionar-nos en aquest sentit per tal de poder concretar en quina concepció ens situem en aquesta recerca. Blázquez (1995) i González-Pascual (2012) fan un exercici per diferenciar entre els diferents tipus de manifestacions de l'esport, concretant-los en: esport recreatiu, aquell que es practica per plaer i diversió sense cap intenció competitiva; esport competitiu, com aquella pràctica esportiva que té per intenció la superació d'un adversari o superació d'un mateix; i, finalment, l'esport educatiu, que és aquell que pretén influir en el desenvolupament harmònic i potenciar els valors de la persona.

En aquesta recerca, i seguint l'estela del treball de Monjas, Ponce i Gea (2015), apostem per una visió integradora de les tres manifestacions de l'esport amb la voluntat explícita que la «práctica deportiva sea verdaderamente un elemento formativo» (p. 277).

Així doncs, entenem que l'esport en totes les seves manifestacions té un potencial educatiu. Aquesta afirmació no és una novetat en la literatura científica; de fet, els propis grecs interpretaven l'esport com una manera de contribuir en la formació humana (Paideia). Turró (2011) explica que en els segles XVIII, XIX i XX, grans pedagogs com Rousseau, Arnold, Dewey, Giner de los Ríos, Claparède i Decroly van ressaltar el paper de l'esport com una «praxi vinculada al procés formatiu de la persona» (p. 267). És cert que un moment clau en aquest esdevenir educatiu de l'esport és al 1800, amb el naixement de l'esport modern a la Gran Bretanya, i més concretament amb la figura de Thomas Arnold com a gran precursor de la visió educativa de l'esport. En aquest marc, l'esport apareix originalment com una estratègia correctora que s'aplica als *Public Schools* per tal de garantir entre els joves burgesos una formació global de la persona: coneixement d'un mateix, valor per l'esforç, respecte a les normes i a les regles, relacions amb els altres...

Tot i que els clàssics ja afirmaven el potencial educatiu de l'esport, si hom analitza l'esport des d'una perspectiva purament estructural, podem reduir la seva funció al domini d'unes habilitats coordinatives i al desenvolupament d'unes capacitats i de la condició física. En aquest sentit, l'esport en ell mateix no té un component educatiu (Hartmann, Sullivan, i Nelson, 2012, citat a Martínez, Cepero, Collado, Padial, Pérez, i Palomares, 2014). Possiblement, com afirmen Prat, Font, Soler i Calvo (2004), la convicció de tradició anglesa d'inicis del segle XIX d'utilitzar l'esport com a eina de formació de caràcter ens va fer caure en el tòpic que l'esport era per si mateix educatiu.

Per tant, l'esport en essència és neutre quant a valors (Rubio-Rodríguez, Serna Gómez, Hernández Aros i Varón Triana, 2019). En paraules de Gutiérrez (2011): «El deporte no es ni bueno ni malo por naturaleza y presenta, al igual que la propia

condición humana, numerosas ambivalencias y contradicciones» (p. 206). Autors com Arnold (1991), Gutiérrez (1995), Gutiérrez (2003) i Monjas (2004), han volgut aprofundir en aquestes contradiccions mostrant com l'esport pot abocar a la solidaritat, a la tolerància, a l'autoconfiança, a la integració social... però també pot ser causant de violència, intolerància, engany o conflicte:

Sin embargo, no se realiza normalmente un análisis serio y riguroso de cómo se aplica el deporte realmente, porque puede ser un recurso educativo de primer orden, pero también puede generar aprendizajes no deseados: conductas discriminatorias, ejemplos negativos relacionados con la (des) igualdad, sentimientos y vivencias negativas «yo no valgo para esto...» (Monjas, Ponce, i Gea, 2015, p. 276).

Així doncs, l'oportunitat educativa de l'esport resideix en «l'orientació que es dona a la pràctica i en l'acció pedagògica que s'articula entorn d'ella» (Ruiz, Ponce, Sanz, i Valdemoros, 2015, p. 270). És a dir, que l'esport esdevé educatiu en el *com* decidim que transmetem el conjunt d'habilitats, tècniques o estratègies a les nostres pràctiques, i amb les finalitats (valors) amb què les ensenym i les aprenen els infants i joves.

Però, quan es considera que un esport és una pràctica educativa en la població en edat escolar?

Fraile (2001) feia referència a dos models enfrontats a l'hora d'orientar l'esport en edat escolar. Per una banda, l'autor distingia entre el model tradicional o federatiu (basat en la tecnificació), que suposa una imitació de l'esport professional de competició. Malauradament, la promoció esportiva a Europa ha anat decantant-se cap a aquest model de tecnificació (CSD, 2007) sota el convenciment fals que enfortir la base de la piràmide suposaria una millora significativa dels resultats a l'esport d'alt nivell. Aquest argument es dona per superat avui en dia en la literatura científica (veure Kirk i Gorely, 2000). Per altra banda, Fraile (2001) parla del model "alternatiu" sorgit de l'àmbit escolar i amb pràctiques intencionadament educatives: coeducatives, recreatives i no discriminatòries.

Sota aquest darrer model, entenem que una pràctica esportiva es considera educativa quan garanteix el desenvolupament de les aptituds motrius i psicomotrius en relació amb els aspectes afectius, emocionals, cognitius i socials de la persona (Le Boulch, 1991). Lleixà, González, Monguillot, Daza, Braz (2015), en una línia semblant, emfatitzen que per allunyar-nos de l'esport com a tecnificació, cal integrar hàbits saludables i una participació activa, segura, democràtica i no discriminatòria en les pràctiques, afavorint l'autonomia dels infants o joves i centrant-les sobretot en els valors de responsabilitat personal i social. Els mateixos autors ens ofereixen una síntesi de treballs i recerques que s'han elaborat per mostrar els beneficis que té la pràctica esportiva en edat escolar en relació amb la salut, el benestar físic, psíquic i social.

Gutiérrez (2004) aporta també una reflexió interessant sobre el tema, analitzant des de la revisió científica quins són els indicadors que ens permeten identificar una bona pràctica educativa, concretant-los en: respectar la unitat de la persona, afavorir la seva capacitat d'avaluar les seves possibilitats i el respecte en sí mateixa i els altres, afavorir una pràctica en un ambient de gaudi sense perdre el rigor d'aprenentatge, garantir pràctiques educatives d'èxit, una proposta basada en la diversitat d'activitats. Altres autors, com Gutiérrez, Carratalá, Guzmán i Pablos (2010), revisen les investigacions per concloure que la pràctica de l'esport juvenil ha de proposar entre els seus objectius, per tal que pugui ser considerada com educativa: promoure la salut, afavorir la socialització, ensenyar valors i trets de comportament, afavorir el desenvolupament de la personalitat i la seva acomodació a les regles de l'equip, posant l'accent en la formació moral i social. Per últim, assenyalen la necessitat d'afavorir l'adquisició d'hàbits esportius i estils de vida saludables, perdurables en la vida adulta. La Diputació de Barcelona (2011), en el recull de continguts de les jornades "Els valors educatius de l'esport", complementa a través de la veu de Jaume Cruz les contribucions dels altres autors i autores, emfatitzant el potencial de l'esport envers el desenvolupament psicosocial dels infants i joves, i posant l'accent en les interaccions que fan aquests amb els seus iguals i els adults. L'autor

ressalta també com l'esport educatiu pot contribuir al desenvolupament de competències personals, com el lideratge per treballar en equip, l'autonomia i l'esperit del fair play. Aquest últim aspecte, el fair play, té una importància especial, atès que implícitament inclou l'enfocament educatiu de l'esport, ja que fa referència a les conductes particulars que es caracteritzen pel principi de justícia i, per tant, pel fet de no guanyar avantatge sobre el contrincant de manera injusta, ja sigui intencionadament o de forma fortuïta (Cruz, Boixadós, Valiente, i Torregrosa, 2001). Així doncs, el concepte de *fair play* implica: a) respecte envers les regles del joc; b) unes relacions correctes amb l'adversari; c) garantir la igualtat d'oportunitats per a tothom; d) el rebuig de la victòria a qualsevol preu; e) una actitud adequada en la victòria i en la derrota, i f) el compromís real que cadascú s'esforçarà al màxim de les seves possibilitats (Cruz, Boixadós, Valiente, i Torregrosa, 2001; DIBA, 2011). L'esportivitat com a concepte es deriva del fair play: «és la mostra sistemàtica i consistent de fair play en diverses circumstàncies» (Cruz, Boixadós, Valiente, i Torregrosa, 200, p. 7).

Aquesta revisió teòrica sobre quan es pot considerar que una pràctica esportiva és educativa ens porta a concloure que l'esport educatiu ens interpel·la directament a revisar els objectius de la seva pràctica des d'un model ecològic (Gutiérrez, 2004). Aquest model aboca a una intervenció coordinada global, és a dir, de tots els agents que intervenen en diferents funcions i responsabilitats a l'esport escolar. Per tant, cal revisar el paper que juguen organitzadors/es i gestors/es de l'esport en edat escolar, els tècnics i entrenadors/es, les famílies, els i les àrbitres i, si és possible, revisar els models que ens ofereix l'esport professional i el tractament informatiu que es fa d'aquest als mitjans de comunicació. L'esport només pot ser educatiu si supera les seves pròpies contradiccions des d'un plantejament de consciència i responsabilitat col·lectiva de tots els agents que intervenen en la seva pràctica y en què la seva pràctica sigui possible.

Anteriorment, hem discutit sobre l'esport, sobre el seu potencial educatiu i sobre les condicions que el poden convertir en una opció educativa integral. Considerem que aquesta orientació educativa de l'esport s'esgrimeix com la proposta més congruent i adient per als infants i joves en edat escolar, entenent l'esport escolar com:

Se considera actividad física y deporte en edad escolar aquella práctica deportiva realizada por niños y niñas y por los y las jóvenes que están en edad escolar, formándose en las diferentes etapas del actual sistema educativo: Infantil, Primaria, Secundaria Obligatoria y Postobligatoria, tanto dentro como fuera de los centros escolares, y una vez finalizado el horario lectivo (CSD, 2010, p. 7).

Un aspecte a ressaltar i que cal tenir en compte en aquesta conceptualització és que es tracta, com hem vist en l'apartat anterior, d'un esport que es practica fora de l'horari lectiu. En aquest sentit, l'esport escolar es pot organitzar des dels mateixos centres educatius o fora d'ells. En el darrer cas, l'esport escolar es troba sotmès a l'àmbit federatiu i que per tant es desenvolupa sota la tutela dels clubs, que a la vegada participen en activitats federades i organitzades per altres institucions, tipus escoles esportives municipals (Álamo i Amador, 2010). Aquest no és un detall menor, atès que en clubs i altres entitats esportives es debaten en la continua contradicció entre la pràctica esportiva mimetitzada de l'esport d'alt nivell i el sentit educatiu que hauria de garantir l'esport base (DIBA, 2011). Les interpretacions que es fan en l'àmbit de la competició, en relació amb les equivalències d'"èxit" com a sinònim de "guanyar", i "fracàs" com a sinònim de "perdre", tenint sempre com a referència el resultat i no d'altres paràmetres, segons Smoll i Smith (2009), provoca l'aparició de conductes contràries al joc net en l'esport escolar. Novament, l'esport en edat escolar ha de viure en un hàbitat de contradicció constant.

1.3 ELS VALORS QUE DETERMINEN QUE UNA ACTIVITAT FÍSICOESPORTIVA SIGUI EDUCATIVA

Anteriorment, afirmaven que l'esport, tot i tenir-ne el potencial, no és educatiu en si mateix i afegim ara que l'esport, també en si mateix, no té valors (Velázquez Buendía, 2019). Aquesta afirmació implica que els valors de l'esport no són qualitats que emergeixen des del propi esport i que es despleguen de forma natural en la seva pràctica. Els valors de l'esport són el resultat de les valoracions que fan els individus i/o les institucions que els gestionen (Heinemann, 2001). Com diu el mateix autor, cal entendre que els valors a l'esport són variables que depenen no només de variables culturals i històriques, sinó també del que s'espera d'ells a través de la seva pràctica en un moment concret. En aquest sentit, podem afirmar que no espera el mateix un o una esportista que centra la seva pràctica en el condicionament físic o l'expressió en un gimnàs, que una persona gran que practica la marxa nòrdica o qui practica esport de competició des de la vessant professional. Tots i totes atribueixen uns valors diferents a les activitats físiques que practiquen segons les seves intencionalitats. Ara bé, la reflexió no ens trasllada únicament a un problema teòric d'ètica esportiva, sinó que també assenyalava directament les polítiques esportives (Heinemann, 2001), és a dir, la responsabilitat de les administracions, associacions, clubs i institucions gestores de l'esport. Seguint el mateix fil argumental, i aterrant a l'esport escolar, els valors es transmeten a través de la formació de les actituds que fomentem en les nostres pràctiques físicoesportives i, per tant, resulta summament important assegurar activitats esportives entre els infants i joves que persegueixin comportaments i actituds positives que consolidin els valors que pretenem. Aquests valors que volem desenvolupar a través de l'esport escolar han de dibuixar-se clarament des de les polítiques esportives que han de guiar l'adequada orientació de l'esport escolar.

Ara bé, quins són els valors que ha de promoure l'esport escolar i que les polítiques esportives generades des dels consells esportius, les regidories d'esports dels ajuntaments, les federacions esportives, la Direcció General de l'Esport i la Diputació de Barcelona, han de poder garantir? Aquesta pregunta ens obliga a endinsar-nos en una anàlisi sobre què són els valors, què són les actituds i com es relacionen els dos conceptes entre ells.

Camps (2008) explica que *educar* significa «inculcar criterios para saber escoger, lo que a su vez quiere decir ayudar a la persona a construir una personalidad, un carácter» (p. 140). En conseqüència, és imprescindible entendre la tasca educativa des d'un punt de vista axiològic (Turró, 2011) i comprendre l'esport escolar com una eina per formar infants i joves d'una manera global i integral. Ja en paràgrafs anteriors, quan analitzàvem la capacitat educativa de l'esport, la qüestió axiològica apareixia com una conseqüència immediata en el discurs dels diferents autors que citaven els valors concrets de l'esport educatiu.

Ens referim a valors com a «concepciones, creencias y principios referidos a formas de conducta y modos de vida deseables, con los que la persona mantiene un intenso vínculo emocional y desde los que guía su pensamiento y orienta su acción» (Ruiz Omeñaca, 2004, p. 13). Els valors es troben vinculats a l'existència de la persona, determinen la seva conducta i actuació, configuren i modelen les seves idees i condicionen els sentiments i les seves emocions. (Gutiérrez, 2003).

Les característiques dels valors han estat sintetitzades per Escámez et al. (2007), qui ha indicat que són qualitats que fan el món més habitable, que tenen un caràcter real, que es manifesten de manera bipolar, que guien la vida de les comunitats i que són propis de cada cultura. Els valors no són independents uns dels altres, sinó que formen part d'un sistema coherent i estructurat que ens ofereix models ideals d'actuació i d'existència. Tenen, per tant, la condició d'ideals, abstractes i difícils de modificar, i només es fan explícits quan es manifesten en accions. Així doncs, el que observem en els individus no són els valors en si mateixos, sinó les seves manifestacions en situacions concretes. En conseqüència, els valors no són directament observables ni avaluables (Prat, 2001).

Els valors s'expressen a través de les actituds i són un conjunt organitzat de creences que ens predisposen a actuar d'una manera determinada en una situació concreta (Rodríguez, 1989). Escámez et al. (2007) ho desenvolupen de la següent forma:

Las actitudes son evaluaciones afectivas, pertenecientes primordialmente al ámbito de los sentimientos, valoraciones de las realidades como beneficiosas o perjudiciales para la vida de los sujetos; a través de las actitudes cada sujeto manifiesta un modo de comprender y definir su posición frente a las personas, las instituciones, las situaciones y las cosas con las que se relacionan (p. 42).

Prat i Soler (2003) analitzen les característiques de les actituds en contrast amb els valors i especifiquen que: a) són disposicions internes de l'individu a manifestar un comportament envers a persones, objectes o situacions; b) es mantenen relativament estables durant el temps i en la diversitat de situacions a les que s'enfronta l'individu en el dia a dia; c) mostren una orientació dinàmica, ja que poden variar el grau d'intensitat en la seva manifestació i, fins i tot, desaparèixer; d) es poden adquirir de maneres diverses; e) són conseqüència de la interpretació que fa l'individu de la realitat. Gutiérrez (2003) afegeix al llistat de punts que les actituds tenen un origen cognitiu però comporten sempre processos afectius i emocionals.

En resum, l'actitud és l'operativització d'un valor que es manifesta a través del comportament o conducta en una situació concreta.

Els valors i les actituds són susceptibles a ser adquirits i/o modificats a través de processos educatius. Ja en el marc concret de l'esport escolar, són les actituds i les conductes derivades d'aquestes les que emergeixen com elements tangibles del marc axiològic i ens permeten articular el procés d'avaluació en relació amb el seu desenvolupament.

Ara bé, quins valors ha de promoure l'esport escolar? Quines evidències científiques tenim sobre això en el nostre camp?

No és una resposta fàcil. Tal com indiquen Gutiérrez, Carratalá, Guzmán, i Pablos (2010) no existeix un consens en relació amb la definició d'aquells valors vinculats a l'esport ni en la forma de desenvolupar-los ni transmetre'ls. Tot i això, existeix una ampla literatura científica que ha indagat en l'àmbit dels valors en l'esport, utilitzant orientacions i procediments diferents. Alguns d'aquests treballs s'han basat en determinar, a través d'entrevistes a esportistes, aquells valors més rellevants en la pràctica esportiva. Els treballs de Cruz (1991), Lee (1993), Lee i Cockman (1995) i Lee, Whitehead i Balchin (2000) van en aquesta línia. Destaquem el treball d'aquests darrers autors, que van perfeccionar els treballs dels anteriors i que conclouen que els valors més rellevants per als joves esportistes són la diversió, l'èxit personal, l'esportivitat, el manteniment del contracte, la justícia, l'ajut, la tolerància, el perfeccionament, l'obediència, la cohesió d'equip, el compromís, l'excitació/emoció, la salut i la forma física, l'autorealització, la imatge pública, la companyonia, la conformitat, i el triomf. Posteriorment, autors com Gutiérrez, Carratalá, Guzmán, i Pablos (2010) i Cruz, Boixadós, Valiente i Capdevila (1995) corroboren els resultats anteriors en les seves recerques realitzades amb adolescents espanyols, afegint també les mirades de les famílies, entrenadors i gestors envers els objectius que ha de poder garantir l'esport escolar. Dels resultats obtinguts en aquesta recerca, es pot concloure que, segons els esportistes, familiars, entrenadors i gestors, els objectius de l'esport escolar s'agrupen en els factors

següents: autorealització i progrés, cooperació i joc net, poder i desig de triomf, companyonia i comprensió, i diversió en el joc. D'aquests, quatre dimensions presenten un caràcter més positiu i encaminat a la socialització dels adolescents, mentre que el poder i el desig de triomf seria un aspecte menys desitjable en la pràctica de l'esport en edat escolar.

En aquesta mateixa òptica de mesurar les prioritats dels valors des de la perspectiva dels esportistes, però aquesta vegada des de qüestionaris o escales, trobem el rellevant treball de Simmons i Dickinson (1986). Aquests autors van desenvolupar un instrument de mesura: el *The Survey of Values Sport*, que permet establir la prioritat dels valors dels esportistes. Els autors van extreure 14 valors agrupats en cinc dimensions: èxit, exercici en un marc agradable, sociabilitat, bona salut i autorealització. En una línia semblant, uns anys més tard, el treball de Gutiérrez (1994) va obtenir 64 valors distribuïts en cinc dimensions: èxit i poder social, esportivitat i joc net, expressió de sentiments, companyonia i diversió, i habilitat i forma física.

Altres recerques han procurat posar l'accent en els valors que poden promocionar-se a través de l'esport mitjançant les veus d'experts en grups de discussió. En aquesta orientació, trobem com a recerca significativa i clàssica la de Frost i Sims (1974), que identifiquen els valors que els experts consideren que havien de ser desenvolupats a través de l'esport. Tal com podem observar a la Taula 2, Gutiérrez (2003, p. 80-81) proposa un quadre resum dels resultats obtinguts pels diferents autors.

TAULA 2 ELS VALORS QUE PROMOCIONA L'ESPORT

(GUTIÉRREZ, 2013)

A DIMENSIÓ GENERAL

- Justícia i honestat
- Auto sacrifici
- Leialtat
- Respecte els altres
- Respecte a les diferències culturals
- Joc net
- Eliminació de prejudicis
- Amistat internacional
- Comportament ètic
- Auto control
- Justícia
- Humilitat
- Perfecció d'execució
- Veritat
- Intercanvi cultural
- Autorealització màxima

B DIMENSIÓ PSICOSOCIAL

- Gaudir
- Autoestima, autorespecte
- Respecte pels punts de vista
- Respecte als adversaris
- Control emocional, autodisciplina
- Jugant amb els límits propis
- Tolerància, paciència humilitat
- Lideratge, responsabilitat
- Lleialtat, integritat
- Honestat, esportivitat
- Valors diferents dels propis
- Respecte a les decisions dels àrbitres
- Determinació
- Auto realització
- Salut, benestar físic
- Amistat, empatia, cooperació

C ESPORT RECREATIU I A L'AIRE LLIURE

- Ús creatiu del temps lliure
- Estètica
- Gaudi i satisfacció personal
- Participació familiar
- Evasió emocional
- Participació no competitiva orientada a la persona
- Autodisciplina, auto respecte
- Cooperació i participació amb la natura
- Benestar físic i psicològic
- Comunicació amb ell mateix i amb els altres
- Lideratge
- Promoció de l'èxit i l'experiència
- Iniciativa, originalitat
- Reconeixement personal
- Independència
- Interessos vocacionals
- Nous i continus
- Assoliment personal, autorrealització
- Estima i respecte per la natura
- Desenvolupament d'autoconfiança
- Control emocional responsabilitat
- Compressió de si mateix i dels altres
- Lleialtat cap al grup
- Relaxació

En la línia dels valors que ha de promocionar l'esport, la recerca de Gutiérrez (1995) presenta uns resultats on es diferencien els valors socials i valors personals que ha de fomentar la seva pràctica. Com a síntesi dels valors socials, l'autor ressalta la participació de tothom, el respecte, la cooperació, la relació social, l'amistat, la pertinença a un grup, la competitivitat, el treball en equip, l'expressió de sentiments, la responsabilitat social, la convivència, la lluita per la igualtat, la companyonia, la justícia, la preocupació pels altres, la cohesió de grup. Els resultats de la recerca mostren com a valors personals més transcendents l'habilitat, la creativitat, la diversió, el repte personal, l'autodisciplina, l'autoconeixement, la millora de la salut, l'èxit, l'aventura i el risc, l'esportivitat i el joc net (honestedat), l'esperit de sacrifici, la perseverança, l'autodomini, el reconeixement social, la humilitat, l'obediència, la imparcialitat, l'autorealització, l'autoexpressió.

És interessant també destacar l'estudi d'Iturbide-Luquin i Elosua-Oliden (2017) sobre els valors associats a l'esport a través de l'anàlisi consensuat dels valors que integren el constructe "esportivitat", basant-se en el Codi d'Ètica Esportiva del Consell d'Europa, que proposa la promoció dels valors del respecte, la igualtat i l'esportivitat. Els resultats de la seva recerca assenyalen com a valors atribuïbles a l'esportivitat: a) el gaudi, entès com a expansió lliure i espontània del cos i la ment com a conseqüència de la participació activa a l'esport (integra les nocions d'entreteniment, diversió, satisfacció i benestar); b) el respecte, entès com una actitud positiva cap l'esport i els esportistes (integra les nocions d'amistat, respecte, tolerància i esperit esportiu); c) el compromís a implicar-se en la participació esportiva, la superació personal i la cooperació amb els companys/es; d) el joc net, el compliment de les convencions socials i les normes de lluita contra la violència i les trampes, i la imparcialitat; e) la participació, mostrant desig i voluntat de participar en la competició i aplicant el màxim esforç tot i tenir la certesa de perdre, no donar-se per vençut, ser honest i pensar en com millorar.

Frailé (1997) reflexiona sobre com l'esport pot afavorir la transmissió de valors, posant així l'accent en el procés i no en quins valors: a) ressaltar i elogiar els comportaments que incideixen directament sobre la millora de la convivència entre els participants; b) proposar tècniques basades en el diàleg entre iguals quan sorgeix el conflicte; c) crear un clima en què totes les execucions tinguin cabuda; d) utilitzar el joc cooperatiu per millorar les relacions interpersonals; e) garantir que els tècnics o entrenadors siguin un exemple a seguir de comportament prosocial; i, finalment, f) no fer diferències entre infants i joves.

No volíem acabar aquest apartat sense esmentar les tasques desenvolupades per la Diputació de Barcelona en relació amb els valors esportius. Així, posem en relleu la seva proposta de "Valors educatius en xarxa", que es fonamenta des del document "L'educació en valors a través de l'esport", i que desplega un seguit de recursos i materials per al treball dels valors al món de l'esport escolar amb l'assessorament de persones expertes. La xarxa prioritza com a valors els que consideren que es vinculen amb els conceptes de "ciutadania i esport", concretats a la Taula 3.

TAULA 3

VALORS QUE ES VINCULEN AMB ELS CONCEPTES DE "CIUTADANIA I ESPORT"

1	RESPECTE Hàbits saludables (respecte amb un mateix) Participació no excloent (respecte amb els demés) Consum i medi ambient (respecte a l'entorn) Joc net (respecte amb les normes)
2	RELACIONS SOCIO-AFECTIVES Hàbits saludables (respecte amb un mateix) Participació no excloent (respecte amb els demés) Consum i medi ambient (respecte a l'entorn) Joc net (respecte amb les normes)
3	CONTROL EMOCIONAL Hàbits saludables (respecte amb un mateix) Participació no excloent (respecte amb els demés) Consum i medi ambient (respecte a l'entorn) Joc net (respecte amb les normes)

1.4 EINES O INSTRUMENTS QUE S'HAN UTILITZAT PER MESURAR ELS VALORS A L'ESPORT

Les eines o instruments per mesurar els valors al món de l'esport són escasses i novament amb orientacions dispars. Les eines que presentem són les que han fet possible la relació de valors que hem presentat en l'apartat anterior, per tant, veurem que moltes de les referències es repeteixen.

La majoria de les eines s'han desenvolupat per mesurar els valors dels propis esportistes des de la seva percepció personal. En aquesta orientació, de gran tradició, destaquem el primer instrument, el *Rokeach Value Survey* (RVS) (Rokeach, 1967), que consisteix en una llista de 36 valors (18 d'instrumentals i 18 de terminals) sobre els quals els enquestats (esportistes) havien d'establir un ordre de prioritat amb l'objectiu de determinar aquells valors que destacaven per sobre d'altres en relació amb la seva pràctica esportiva.

Basat en aquest instrument, trobem també el *Schwartz Value Survey* (SVS), que consisteix en una llista de 56 valors que s'han d'avaluar, en una escala de 9 punts, segons la importància que l'esportista els atribueix. Trobem també altres instruments, com el *Pairwise Comparison Value Survey* (PCVS) i el *Personal Striving Value Survey* (PSVS), que es poden considerar escales alternatives a l'SVS. Hi ha altres escales de valors en aquesta línia que volem destacar. Una és la de Simmons y Dickinson (1986), que ja hem comentat amb anterioritat, i que deriva també de l'escala de Rokeach. Un pas endavant en aquesta mateixa orientació és el treball de Lee, Wihehead i Balchin

(2000), que proposa una nova eina per afinar més en l'anàlisi de valors, el *Youth Sports Values Questionnaire* (YSVQ), amb el qual analitzen els valors més importants associats a l'esport per part dels esportistes.

També des de la visió del propi esportista, però basat únicament en el constructe d'esportivitat, trobem el treball dels autors Vallerand, Brière, Blanchard i Provencher (1997), els quals desenvolupen i validen el MSOS (*Multidimensional Sportspersonship Orientations Scale*), un qüestionari capaç d'establir les diferències individuals pel que fa a l'esportivitat. Uns anys més tard, i seguint aquest treball, Iturbide-Luquin i Elosua-Oliden (2017) dissenyen una eina, el *Cuestionario Multidimensional de Deportividad* (CMD), per avaluar l'esportivitat individual a propòsit d'uns valors sorgits a partir de l'anàlisi de contingut del Codi d'ètica esportiva del Consell d'Europa, sobre la Carta Europea de l'Esport de 1992.

En l'actualitat, aquesta orientació de la recerca, centrada en mesurar els valors personals i socials dels joves esportistes, continua tenint interès entre els investigadors, com ho demostra el treball de Rubio-Rodríguez, Serna-Gómez, Hernández-Aros i Varón-Triana (2019), els quals ofereixen un treball de recerca basat en el disseny i la validació d'un qüestionari que permet revelar, a través dels comportaments de joves futbolistes, els valors socials y personals en infants i joves de 10 a 14 anys. En el cas d'aquesta recerca, els valors que es van utilitzar com a dimensions deductives van ser l'esportivitat, la companyonia, el respecte, l'assoliment i la responsabilitat, validant-ne només les dimensions de companyonia, respecte i responsabilitat.

En una direcció també propera a la nostra recerca, volem destacar el treball de Lleixà, González, Monguillot, Daza i Braz (2015), els quals, a través d'una recerca, defineixen 19 indicadors per avaluar la qualitat dels centres educatius quant a l'activitat física i esportiva. En aquesta recerca no es va buscar valorar la capacitat educativa de l'activitat físicoesportiva, sinó la valoració del centre educatiu. Pel que fa a l'anàlisi, es fa des de dimensions més àmplies que comprenen la gestió pròpia de l'esport escolar, com ara l'organització i la gestió de les accions i les activitats, els recursos humans per a l'execució de les activitats, l'oferta esportiva, la participació, l'equipament esportiu i el material, els recursos econòmics i, finalment, les estratègies per a l'adquisició d'hàbits saludables. Allò que pot resultar interessant d'aquest estudi és que el seu plantejament seria susceptible de derivar en el disseny d'una eina (rúbrica, en el nostre cas) que permetés avaluar de forma operativa la qualitat del centres educatius en relació amb l'activitat físicoesportiva.

1.5 EXPERIÈNCIES

Moltes de les experiències pràctiques que s'han fet en les darreres dècades pel que fa al desenvolupament de valors corresponen a propostes dirigides a l'Educació Física escolar en Educació Primària i Secundària (veure Weiss i Smith, 2002), tot i que trobem també propostes de tipus mixt que engloben l'esport escolar. Els programes estudiats es basen en dues grans teories: la teoria de l'aprenentatge social (Bandura, 1991) i la teoria de desenvolupament estructural o de desenvolupament moral (Piaget, 1932; Kohlberg, 1971; Shields i Bredemeier, 1995). Sense voluntat d'aprofundir en excés en els models més clàssics (creiem que serà més interessant analitzar les experiències més actuals i properes), sí que creiem interessant introduir-los breument, atès que són la base de moltes de les experiències locals actuals.

Gutiérrez (2003) ofereix una síntesis sobre les experiències pràctiques en el desenvolupament dels valors en l'educació física i l'esport, agafant d'inici el model de Thomas Wandzilak (1985) per al desenvolupament de valors en l'educació física i l'esport. És interessant, atès que aquest programa representa la primera proposta amb aplicació pràctica de treball en valors en l'àmbit físicoesportiu. L'aportació principal del programa és que situa per primera vegada el compromís explícit del tècnic o del professor en el treball del desenvolupament de valors com a requisit previ per a la implementació del seu model. Destaquem també que el programa proposa el desenvolupament d'uns valors determinats com a prioritaris per sobre del valor de guanyar.

En la perspectiva de la promoció del desenvolupament moral a través de l'esport, Gutiérrez (2003) identifica dues experiències concretes que es van realitzar en aquesta línia: a) el programa de promoció del desenvolupament moral en un campament esportiu d'estiu (Bredemeier i Shields, 1986); i b) el programa de raonament moral d'infants i les seves

tendències agressives en l'esport i en la vida quotidiana (Bredemeier, 1994). El més interessant d'aquestes dues propostes és que per primera vegada s'analitzen les relacions existents entre el raonament moral dels infants en l'esport i la seva vida quotidiana, així com les tendències a comportar-se de manera assertiva, agressiva o mostrant submissió en tots dos contextos.

Una menció especial és la que reclama l'aportació clàssica del treball de Don Hellison, creador del Model de Responsabilitat Personal i Social (TPSR) (1978, 1995). Aquest programa neix amb la finalitat d'aportar valors positius entre els joves amb activitat delictives, però tot i així, el TPSR acaba mostrant-se com un model vàlid per ensenyar comportaments i valors a través de l'esport per a tots els infants i joves. De fet, Hellison, associa dos valors al benestar i al desenvolupament personal: l'esforç i l'autogestió. De la mateixa manera, associa dos valors més a la integració social: el respecte als sentiments i els drets dels altres, i la capacitat d'escolta i d'empatia. Així, aquest programa d'intervenció s'estructura de forma piramidal i progressiva en cinc nivells de responsabilitat, que són: (a) respectar els drets i sentiments dels altres (auto-control, *fair play*); (b) mantenir-se motivat (esforç, perseverança); (c) autonomia (independència, autogovern); (d) ajuda als altres (cooperació, altruisme); (e) aplicació d'aquestes responsabilitats a altres camps al marge de l'esport (transferència, ètica social). Per cadascun dels nivells de responsabilitat, existeixen un conjunt de tècniques i estratègies a desenvolupar per l'alumnat i el professorat. Aquest programa d'intervenció s'ha replicat en multitud d'iniciatives en l'estat espanyol vinculat a l'àmbit de l'esport en edat escolar (veure, entre d'altres, Cecchini, Montero, i Peña, 2003; Escartí, Buelga, Gutiérrez, i Pascual, 2009; Belando, Ferriz-Morell, i Moreno-Murcia, 2012; Martínez, Ibáñez, Ramírez, Valenzuela i Mármol, 2020). Aquest model suposa també la introducció inqüestionable de l'aprenentatge cooperatiu en l'àmbit físicoesportiu.

Partint del model de Don Hellison, en la darrera dècada, l'Observatori Sociològic Internacional de l'Esport (ISSO) ha creat el denominat Model ISSOK. Aquest model pretén ser un mètode de treball per transmetre eines per a la vida a través d'activitats físicoesportives (Blázquez & Fernández, 2019). Aproximadament des de l'any 2012, el model s'està aplicant a les activitats educatives organitzades pel Consell de l'Esport Escolar de Barcelona (CEEb). El model també s'aplica en altres països com ara Guatemala, Mèxic, Perú o Etiòpia, entre d'altres. Com a elements destacats, el mètode ISSOK ofereix un altre plantejament a l'hora d'estructurar una sessió. Defuig dels tres moments habituals coneguts com a escalfament, part principal i tornada a la calma per plantejar tres moments claus: presa de consciència, responsabilitat en acció i reflexió de l'acció. Durant la sessió, qualsevol conflicte també és una ocasió d'aprenentatge a través de la gestió d'aquest a partir d'una escala de prevenció o de preguntes restauratives. A la Taula 4, es poden observar els principis bàsics i els pilars metodològics d'aquesta experiència.

TAULA 4 PRINCIPIS BÀSICS I PILARS METODOLÒGICS DEL MÈTODE ISSOK

PRINCIPIS BÀSICS DEL MÈTODE ISSOK

- L'esport és el mitjà educatiu
- Redefinició de l'èxit i les expectatives
- Importància del punt de partida i del procés
- Clima positiu, segur i de confiança
- Donar veu als participants
- Veure les fortaleses dels participants

PILARS METODOLÒGICS DEL MÈTODE ISSOK

- La integració i el sentiment de pertinença
- La transferència al quotidià d'allò après a la quotidianitat
- L'empoderament del participant (autonomia)
- La relació educador/a - participant

Elaboració pròpia a partir de Blázquez & Fernández, 2019

No volem acabar aquesta revisió sobre programes d'intervenció destinats a la promoció del raonament i la conducta moral en l'àmbit esportiu sense parlar dels programes "Fair-Play per a infants" (Commission for Fair Play, 1990) que es basen en: a) respecte a les regles; b) respecte als jutges i àrbitres; c) respecte als contrincants; d) igualtat de participació per a tots i totes; i e) mantenir sempre l'autocontrol. Sobre la base d'aquest programa s'han desenvolupat i es continuen desenvolupant multitud d'experiències pràctiques locals en l'àmbit esportiu entre la població escolar.

Per anar tancant, hem cregut convenient destacar, en la recerca, les experiències pràctiques que trobem en el nostre territori d'intervenció i que es nodreixen de les aportacions més clàssiques revisades anteriorment. En relació amb el treball educatiu dels valors a l'esport en edat escolar, existeixen algunes experiències reconegudes a dins del nostre territori català, com ara els programes *Caràcter Esportiu* de l'Ajuntament del Prat de Llobregat, *Juga Verd Play* del Consell Esportiu del Baix Llobregat, *CEB-NET* del Consell Esportiu del Bages, *Targeta Verda* del Consell Esportiu del Baix Camp, *Valors en Acció* del Consell Esportiu de La Selva, o *Tots juguem!* del Consell Esportiu de la comarca d'Osona, entre d'altres. Aquests programes tenen un denominador comú important a l'hora d'establir una valoració i qualificació (puntuació) per part de tots els agents que participen en l'activitat esportiva: (1) esportistes, (2) educadors/es, (3) tutors/es de joc i (4) famílies o espectadors/es. El recull d'aquestes valoracions es fa a través de formularis o informes que, en la majoria dels casos, tenen un format digital, com ara formularis o aplicacions (apps) de fàcil accés a través dels dispositius mòbils. Els elements valorats tenen a veure amb alguns dels aspectes actitudinals destacats anteriorment, com ara l'esforç, el respecte a l'equip contrari o la tolerància, entre d'altres (Hellison, 2003).

Hem de destacar que, així com la majoria d'aquests programes incideixen en les valoracions de la pràctica esportiva a través de l'observació i puntuació, pocs ho fan en l'aspecte formatiu dels agents implicats. Concretament, els programes *Juga Verd Play* i *Caràcter Esportiu* sí treballen aquesta vessant i fomenten la formació entre els/

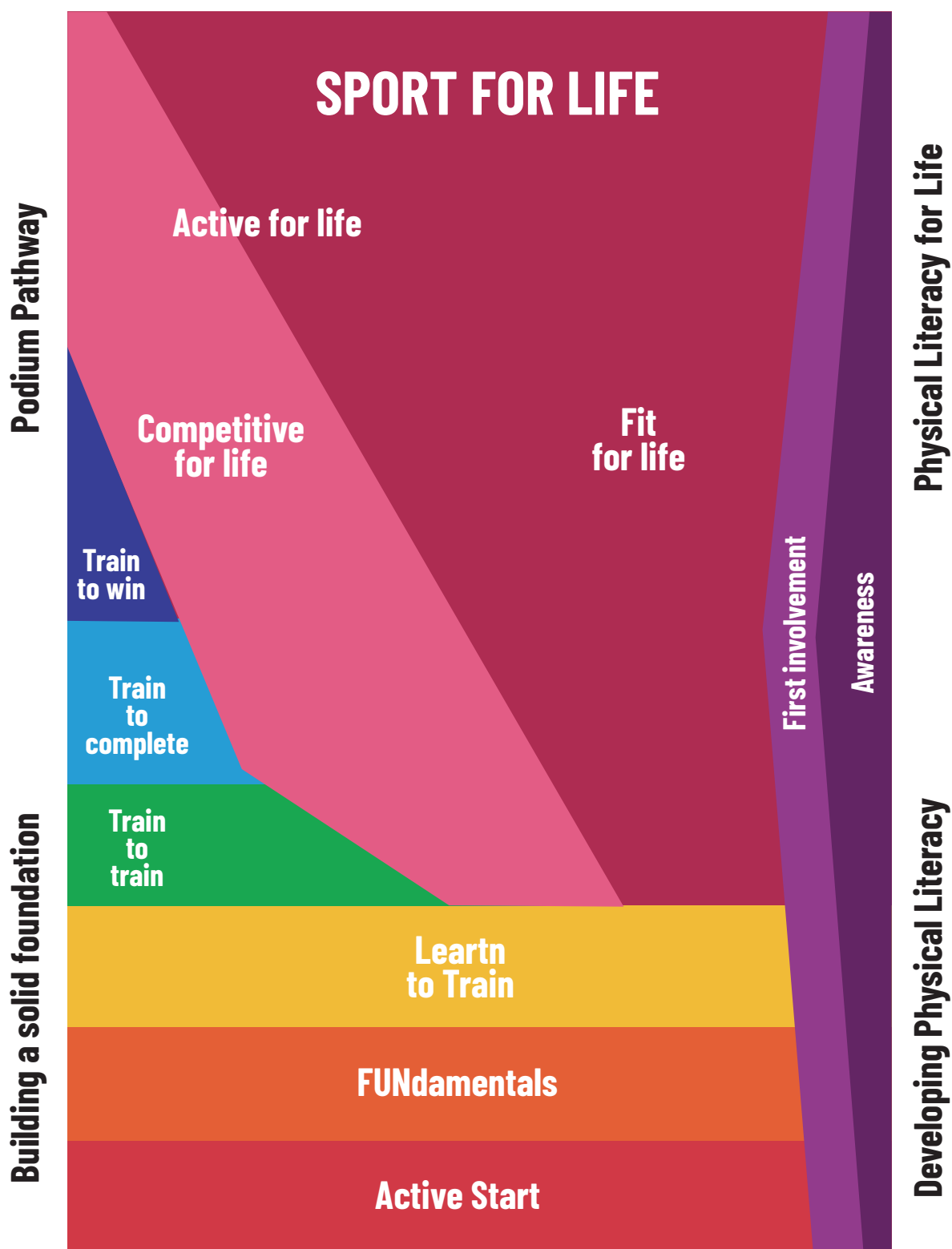
les educadors/es, així com la difusió o divulgació entre les famílies o espectadors/es. Caldria potenciar més aquesta part, arribant a més agents (tutors/es de joc i esportistes) i noves maneres o metodologies de fer la formació dels agents ja coberts (educadors/es i famílies o espectadors/es).

En l'àmbit internacional, cal destacar l'experiència canadenca en relació amb el concepte *Sport for Live* (Esport de per vida) (Higgs et al., 2019), on es potencia la pràctica esportiva vinculada als valors de la sostenibilitat per a la pràctica esportiva i formativa continuada al llarg de la vida. Aquesta experiència canadenca potencia una visió longitudinal de l'esport com a eina educativa, entesa no tan sols dins d'una etapa concreta de la vida —a la infantesa o a la joventut—, sinó com un pilar per tota la vida. Tal com podem observar a la Figura 1, s'estableixen tres moments bàsics en les primeres etapes de la vida: Active Start (dels 0 als 6 anys), FUNdamentals (dels 6 als 8/9 anys) i Learn to Train (dels 8/9 anys fins l'aparició de l'adolescència). En aquestes etapes es treballen, respectivament, tres objectius: a) adquirir els moviments bàsics i els hàbits d'activitat física, b) desenvolupar les habilitats motrius bàsiques de manera divertida essent actiu; i c) potenciar l'aprenentatge d'una àmplia gamma d'habilitats específiques i esportives (Learn to Train).

FIGURA 1: RECTANGLE DE L'ESPORT DE PER VIDA

(HIGGS ET AL., 2019, P. 13)

II. DISSENY I EXECUCIÓ DE TRES ENTREVISTES GRUPALS AMB DIFERENTS AGENTS QUE INTERVENEN A L'ESPORT EN EDAT ESCOLAR

2.1 MÈTODE I ESTRATÈGIA DE RECOLLIDA DE DADES QUALITATIVA: GRUPS DE DISCUSSIÓ *ONLINE*

La recerca que plantegem s'ubica en la tradició metodològica hermenèutica-interpretativa. Aquesta perspectiva metodològica se centra a estudiar les interpretacions que les persones fan de la realitat social i de la relació que mantenen amb ella. En el cas concret de la nostra recerca, en la que ens plantegem la construcció d'una eina d'avaluació que ha de mesurar la capacitat educativa de les activitats esportives en l'esport en edat escolar, hem d'incorporar una sèrie d'indicadors que determinin quan una pràctica és o no és educativa.

Tant la literatura científica nacional com la internacional ens ofereixen un llarg llistat d'indicadors que determinen quan una pràctica físicoesportiva en edat escolar es pot considerar educativa i, fins i tot, quins són els valors que ha d'aportar aquesta pràctica perquè sigui autènticament pedagògica. Són conclusions a les que arriben investigadors/es i experts/es des de diferents àmbits socials. Cal aportar ara la visió i la interpretació que en fan d'aquest fenomen altres agents que intervenen de forma directa en l'esport en edat escolar, per tal de poder afinar en els indicadors que han de constituir aquesta eina.

Apel·lem, doncs, a la descripció i interpretació de les experiències viscudes en relació amb el valor educatiu de l'esport en edat escolar dels diferents agents que intervenen en la seva gestió des dels ajuntaments, direccions d'entitats esportives o clubs, tècnics esportius i familiars. Per tant, plantegem la recerca des d'un enfocament fenomenològic, procurant abordar l'anàlisi i la comprensió del fenomen estudiat vinculat a la vivència dels agents implicats (Fuster, 2019). En aquest sentit, la fenomenologia com a mètode està orientada a la descripció i interpretació de les experiències recollides per tal de conèixer un fenomen en la seva màxima complexitat.

Per tal de recollir dades sobre aquesta percepció viscuda del fenomen, trobem com a estratègia avalada per la comunitat científica en els dissenys fenomenològics de recerca els grups de discussió, anomenats també *focus groups*. Aquesta estratègia de recollida de dades qualitativa consisteix en una entrevista que s'executa de forma grupal, liderada per un o dos investigadors, en la qual el grup discuteix sobre una temàtica concreta. Es tracta, com afirma Ibáñez (1986), d'un disseny obert en què els investigadors s'integren com a subjectes en el mateix procés de la recerca que va fluïnt a través del diàleg i la reconducció proposada pels propis moderadors (investigadors).

La crisi sanitària de la COVID-19 ens ha portat a explorar de manera més àmplia la modalitat electrònica (*online*) dels grups de discussió. Si bé en l'àmbit social no era la modalitat més utilitzada, sí tenim experiència acumulada en els àmbits mèdics i del màrqueting. Tot i així, el món de les ciències socials ha utilitzat i reconegut científicament aquesta modalitat des de finals dels anys 90 (veure Bloor, 2001) sobretot orientada a recerques on la distància geogràfica o l'estat de salut dels participants no els permetia una presencialitat física per a assistir a l'entrevista grupal. En els darrers anys, el desenvolupament de les noves tecnologies ha obert i millorat les possibilitats d'execució de grups de discussió online en les ciències socials.

Es distingeixen dues modalitats de grups de discussió *online* (veure Stewart i Williams, 2005) segons la variable temporal: grups de discussió asincrònics, en què els participants no comparteixen ni l'espai ni la temporalitat de la trobada; i els grups de discussió sincrònics (*face-to-face*), en què tots els participants comparteixen, des d'espais diferents, la presència online en el mateix moment temporal. Les primeres experiències en ciències socials es van executar des de la primera modalitat i es basaven en el recollida de dades fonamentades en textos escrits via correus electrònic, newgroups, pàgines web... El desenvolupament de les noves tecnologies ha disparat la modalitat de grups de discussió sincrònics, o *face-to-face*, amb la possibilitat de connectar-se fàcilment des de plataformes que ofereixen l'opció de fer videoconferències (*Google Meet, Microsoft Teams, Zoom...*) de forma gratuïta i des de casa. Si bé el funcionament sembla molt proper al del grup de discussió amb presencialitat física, els experts ens avisen dels reptes que suposa aquest tipus de grups centrats bàsicament en la possibilitat de simultaneïtat de converses i encavalcaments entre discursos provocats, entre d'altres, per variants tecnològiques. Per aquesta raó, la funció de moderador que desenvolupa l'investigador és fonamental, ja que ha de garantir el diàleg entre el grup de forma clara i transparent. La introducció d'un segon moderador resulta interessant també per a tasques de control dels missatges de text que es van escrivint durant la videoconferència i per a gestions de suport al moderador principal (assegurar que es grava la videoconferència, recordar les normes i la voluntarietat de la sessió, complementar les explicacions del primer moderador, etc...).

El guió de l'entrevista grupal no interpellarà els participants dels grups de discussió d'una forma directa en relació amb els valors que determinen que una activitat físicoesportiva sigui educativa, sinó que s'evitaran un conjunt de respostes políticament correctes i esperables a través de l'aplicació d'un guió d'entrevista grupal centrat en incidents crítics. Anomenem *incident crític* a un fet inesperat amb un contingut específic que es percep com a desequilibrant o crític per a la persona que el pateix i no necessàriament per a

la resta de persones que l'envolten (Monereo, 2011). Segons Del Mastro i Monereo (2014), aquests fets poden classificar-se en funció de dos criteris: que siguin esdeveniments inesperats o no, és a dir, si són freqüents o puntuals; i si el fet afecta emocionalment o no la persona, és a dir, si està sota control o si, per contra, genera una conducta reactiva incontrolada. L'actuació d'una persona davant dels incidents crítics viscuts al llarg del temps pot acabar definint la seva trajectòria professional i emocional (Nail, Valdivia, Rojas i Monereo, 2019).

En el cas de la nostra recerca, no ens interessa tant la dimensió d'"experiència d'aprenentatge transformatiu" que introdueix l'incident crític, sinó més aviat la seva capacitat de generar processos sistemàtics de reflexió i de fer aflorar els esquemes cognitius i emocionals que els expliquen. Els incidents crítics que esperem aniran relacionats amb temes vinculats amb: habilitats coordinatives treballades a la sessió, metodologies utilitzades, organització de les activitats i jocs plantejats a les sessions, relacions interpersonals, valoracions sobre els rendiment dels joves i infants, conductes disruptives... En definitiva, conèixer fets i vivències viscudes des de cada realitat i que, compartides entre elles, donin peu a la reflexió i a l'intercanvi de significats personals sobre aspectes clau en la nostra investigació. Entenem que des de cada grup de discussió s'obtiniran mirades complementàries d'incidentes o fets que poden ser d'una naturalesa similar, però interioritzades de diferent manera per cada persona segons els seus principis, experiència professional i rol dins la situació. Les descripcions generades a partir d'aquestes situacions, així com les emocions i la reflexió compartida durant l'entrevista grupal, poden esdevenir una mostra rellevant per a la posterior anàlisi i interpretació, que ens permeti comprendre la realitat des d'una mirada polièdrica.

2.2. PROTOCOL DE DISSENY I EXECUCIÓ DELS GRUPS DE DISCUSSIÓ

A continuació, presentarem el protocol pel disseny i la implementació dels tres grups de discussió en modalitat *online* sincrònica:

- Els tres grups de discussió es duen a terme en dies diferents i s'ha optat per no barrejar agents per facilitar el diàleg obert, còmode i simètric entre tots els participants. Estaran constituïts per un total de 7/8 persones: 5 o 6 participants i 2 moderadors.
- Els participants s'escolliran de manera intencional i no probabilística, procurant que siguin com més significatius millor de la realitat estudiada. Així, cada grup de discussió comptarà amb participants procedents principalment del Vallès Oriental, el Vallès Occidental, el Maresme i el Baix Llobregat. Es procurarà la màxima representació d'esports individuals i de col·lectius orientats i no orientats a la competició. Es tindran en compte també altres tipologies d'activitats físicoesportives organitzades basades en l'expressió.
- Els participants signaran un document de consentiment informat on es deixaran clars els objectius de l'entrevista conjunta i les condicions en què s'efectuarà.
- Els grups de discussió comptaran amb el lideratge de dos moderadors (investigadors); un d'ells tindrà un paper principal i l'altre de suport.
- La plataforma de videoconferència que s'utilitzarà serà Google Meet, adquirida amb la llicència G Suite Enterprise for Education per la Fundació Blanquerna-URL.

- Les sessions es gravaran per tal de poder ser transcrites posteriorment.
- Les sessions s'iniciaran amb una breu descripció de l'estudi i amb una breu presentació dels moderadors i dels participants. Abans d'iniciar el grup de discussió, s'establiran les pautes de funcionament. No duraran més de 40 minuts.
- Es recordarà als participants que les dades obtingudes seran de caràcter estrictament anònim i confidencial, amb total garantia de privacitat, i que seran utilitzades únicament amb finalitats científiques. Aquestes dades seran protegides seguint les indicacions de la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals, (BOE, 294, desembre 2018).
- Es recordarà als participants que seran informats de les conclusions de la recerca.

2.3 CONFIGURACIÓ DELS GRUPS DE DISCUSSIÓ I PARTICIPANTS

GRUP DE DISCUSSIÓ 1: COORDINADORS/ES D'ENTITATS I GESTORS/ES DELS AJUNTAMENTS

Durada màxima: 30 minuts

Data de realització: Dimarts, 2 de març de 2021,
de 19 h a 20 h

Format: *online*

Participants:

PERSONA 1 - BAIX LLOBREGAT

- Ciutadà de Sant Climent de Llobregat.
- Cap de l'àrea de Gestió d'esports de l'Ajuntament de Cornellà de Llobregat.
- Formació: Il·licenciat en Ciències de l'Activitat Física i l'Esport, MBA en Direcció empresarial i Màrqueting, MBA en Gestió de Recursos Humans i doctorand a la Universitat Ramon Llull.

PERSONA 2 - VALLÈS OCCIDENTAL

- Ciutadana de Terrassa.
- Coordinadora de l'Escola d'Atletisme de Barberà del Vallès.
- Entitat: Unió tècnica Barberà (Barberà del Vallès)
- Formació: fisioterapeuta i Il·licenciada en Ciències de l'Activitat Física i l'Esport.
- Altres: àrbitre de la Federació Catalana de Futbol

PERSONA 3 - BAIX LLOBREGAT

- Ciutadana de Cornellà de Llobregat.
- Tècnica responsable de Jocs Escolars de l'Ajuntament de Cornellà de Llobregat.
- Formació: Il·licenciada en Ciències de l'Activitat Física i l'Esport i Màster en Educació.

PERSONA 4 - VALLÈS OCCIDENTAL

- Ciutadana de Sabadell.
- Secretària tècnica del Consell Esportiu del Vallès Occidental Sabadell (des del 1998).
- Responsable tècnica de la Comissió d'Atletisme i Cros de la Unió de Consells Esportius de Catalunya.
- Formació: Il·licenciada en Educació Física per l'INEFC de Barcelona (1991-1996)
- Altres: presidenta del Comitè de Competició i Disciplina Esportiva dels Jocs Esportius Escolars de Catalunya (cursos 15-16 i 16-17). Va formar part de la Comissió d'Esport Federat i Alt Rendiment al II Congrés de l'Esport Català representant la Unió de Consells Esportius de Catalunya (2015).

PERSONA 5 - BAIX LLOBREGAT

- Ciutadà de L'Hospitalet del Llobregat.
- Tècnic d'Esports i responsable de l'Estadi Pilar Pons a l'Ajuntament de Cornellà de Llobregat.
- Formació: Il·licenciat en Ciències de l'Activitat Física i l'Esport.

GUIÓ DE L'ENTREVISTA A TRAVÉS D'INCIDENTS CRÍTICS. PUNTS A DESENVOLUPAR:

1. Ens podeu explicar algun esdeveniment que hàgiu viscut com a gestors o gestores de l'esport escolar, o com a àrbitres, vinculat a la dimensió educativa de l'esport, que pel seu procés o resultat final us hagi creat sorpresa o desconcert?

(PAUSA)

Pot ser un succés espontani, no planificat, sorprenent, però que creieu que us ha tocat les emocions, i és per això que segurament el recordem. Alguna vivència que us hagi fet sentir alegria, tristesa, ràbia, por... en el transcurs de la vostra professió relacionada amb l'esport en edat escolar.

(PAUSA)

Aquests fets o esdeveniments poden estar relacionats, per exemple, amb:

- Els aspectes de l'enfocament o funció de l'esport escolar.
- Programes concrets o metodologies utilitzades en els clubs o entitats.
- Èxits o problemàtiques que ha generat un plantejament educatiu de l'esport.
- Relacions entre gestors de l'esport dels ajuntaments, coordinadors de l'esport base, tècnics de clubs, familiars, esportives i altres membres de la comunitat.

Anotacions per als investigadors:

Podem anar indagant en les actuacions/emocions/reflexions que ens diguin a partir de segones preguntes, com ara: «Per què creus que va passar...?», «Què vols dir amb...?», «Com resumiries el que acabes de compartir en una paraula?», «Per què això és important per a tu?», etc.

2. Aquest fet o esdeveniment, us ha fet qüestionar alguna cosa a nivell personal? Us ha fet replantejar algun nou objectiu com a gestors del ajuntaments o coordinadors?

3. Sintetitzo en dues paraules els indicadors que consideres clau per a que una pràctica físicoesportiva sigui educativa.

GRUP DE DISCUSSIÓ 2: TÈCNICS ESPORTIUS

Durada màxima: 30 minuts

Data de realització: dimarts, 9 de març de 2020, de 19 h a 20 h

Format: *online*

Participants:

PERSONA 1 - VALLÈS OCCIDENTAL

- Esport: atletisme. Club: JAS, Joventut Atlètica Sabadell
- Formació: Grau en Ciències de l'Activitat Física i l'Esport (INEFC-UB), Màster en Readaptació de Lesions Esportives i RTP (EUSES-UdG), monitor i director de lleure (Fundació Pere Tarrés).
- Anys d'experiència: 7 anys en el món atlètic com a tècnic (3 anys en categories 13-15 anys; 4 anys en categories 16 anys o superior). Anteriorment, vinculat al món del lleure durant 5 anys. Actualment ja no des de fa 3 anys.

PERSONA 2 - VALLÈS OCCIDENTAL

- Esport: handbol. Club: Sant Quirze del Vallès i Club d'Handbol Polinyà.
- Formació: EGB
- Anys d'experiència: 22 anys a l'esport base del club d'handbol de Polinyà i de Sant Quirze del Vallès en categories des de benjamí a alevins.

PERSONA 3 - VALLÈS OCCIDENTAL I MARESME

- Esport: futbol. Club: Unió Esportiva Vilassar de Mar, Cerdanyola del Vallès Futbol Club.
- Futbol sala. Club Esportiu Rubí.
- Anys d'experiència: 5
- Formació: monitor de lleure, mestre de Primària amb especialitat d'EF.

GUIÓ DE L'ENTREVISTA A TRAVÉS D'INCIDENTS CRÍTIQS. PUNTS A DESENVOLUPAR:

1. Ens podeu explicar algun esdeveniment que hàgiu viscut com a tècnics o tècniques esportius durant algun entrenament o competició i que us hagi descol·locat, us hagi creat sorpresa o desconcert a nivell personal?

(PAUSA)

Pot ser un succés espontani, no planificat, sorprenent, però que creieu que us ha tocat les emocions, i és per això que segurament el recordem. Alguna vivència que us hagi fet sentir alegria, tristesa, ràbia, por... en el transcurs de la vostra professió relacionada amb l'esport en edat escolar.

Aquests fets o esdeveniments poden estar relacionats, per exemple, amb:

- El plantejament general que té el vostre club o entitat en relació amb com ha de ser l'esport escolar.
- Allò que ensenyen als entrenaments o a les competicions.
- Com plantegeu els teus entrenaments.
- Les relacions interpersonals amb els coordinadors, altres companys tècnics, familiars i esportives.
- Les valoracions sobre el que aprenen els joves i infants.
- Les valoracions sobre els problemes de comportament amb infants, joves o familiars...

Anotacions per als investigadors:

Podem anar indagant en les actuacions/emocions/reflexions que ens diguin a partir de segones preguntes, com ara: «Per què creus que va passar...?», «Què vols dir amb...?», «Com resumiries el que acabes de compartir en una paraula?», «Per què això és important per a tu?», etc.

2. Aquest fet o esdeveniment t'ha sacsejat i t'ha generat preguntes sobre quina ha de ser la teva funció com a entrenador/a en relació amb els infants i joves? T'ha fet qüestionar alguna cosa?

3. Podríeu compartir dos ingredients essencials per a que l'activitat esportiva que plantegeu sigui educativa?

GRUP DE DISCUSSIÓ 3: FAMILIARS

Durada màxima: 30 minuts

Data

Durada màxima: 30 minuts

Dates de realització: Dimecres, 10 de març de 2020, de 19h19 h a 20h20 h

Format: online

Participants:

PERSONA 1 - BAIX LLOBREGAT

- Nen (11 anys) - Futbol Federat federat des de fa 5 anys que juga al. Futbol cClub Santboià (Sant Boi de Llobregat)).
- Nena (15) -- Taekwondo. des de fa 5 anys a l'entitat. Entitat Yong-Gi (Sant Boi de Llobregat)).

PERSONA 2 - VALLÈS ORIENTAL

- Nena (11 anys) s- *Street dance* des de fa 2 anys. Escola de Dansa Tot Dansa (Santa Maria de Palautordera).
- Nen (8 anys) - *Trail* des de fa 1 any. Trail Xics Montseny (Sant Esteve de Palautordera).
- Cap dels dos fa competició.

PERSONA 3 - VALLÈS OCCIDENTAL

- Nen (15 anys) - Bàsquet des de fa 7 anys. Creu Alta Bàsquet (Sabadell)).
- Nena (11 anys) - Bàsquet des de fa 3 anys. Escola La Trama (Sabadell)).
- Tots dos competeixen.

PERSONA 4 - ALT PENEDEÈS

- Nena (15 anys) - Gimnàstica Rítmica (estètica) des de fa 9 anys. Gim dance (Vilafranca del Penedès)).
- 3 Nenes trigèmnes (18 anys) - Bàsquet des de fa 12 anys. Club Esportiu Xamba (Vilafranca del Penedès).
- Totes competeixen.

PERSONA 5 - EL MARESME

- Nena (10 anys) - Bàsquet. Temps de pràctica: fa 3 anys.
- Club de Bàsquet Premià Bàsquet Premià de Dalt.

PERSONA 6 - BAIX LLOBREGAT

- Nen (6 anys) - Judo a Sant Climent de Llobregat.

GUIÓ DE L'ENTREVISTA A TRAVÉS D'INCIDENTS CRÍTIQS. PUNTS A DESENVOLUPAR:

1. Ens podeu explicar alguna situació que hagueu viscut com a familiars en relació amb la pràctica esportiva dels vostres fills i/o filles i que us hagi descolocat, us hagi creat sorpresa o us ha desconcertat hagi desconcertat a nivell personal?

(PAUSA)

Pot ser un succés espontani, no planificat, sorprenent..., però que creieu que us ha tocat a les emocions, i és per això que segurament ens enrecordem...el recordem. Alguna vivència que us hagi fet sentir alegria, tristesa, ràbia, por... en relació amb l'activitat que fan els vostres fills o filles durant els entrenaments o la competició..., ja sigui perquè l'heu vist i viscut vosaltres, en persona, o perquè us l'han compartit i explicat ells i elles....

Aquests fets o esdeveniments poden estar relacionats, per exemple, amb:

- El plantejament general que fa el club o l'entitat en relació amb l'esport que practica el vostre fill o filla;
- El nivell tècnic del club o l'entitat;
- La manera com es plantegen els entrenaments;
- Les relacions interpersonals entre tècnics, els vostres fills i vosaltres;
- La gestió del conflicte, com els problemes de comportament, etc.

Anotacions pelsper als investigadors:

Podem anar indagant en les actuacions/emocions/ reflexions que ens diguin a partir de segones preguntes, com ara “: «Per què creus que va passar...?” “...?”, «Què vols dir amb...?” “...?”, «Com resumiries el que acabes de compartir en una paraula?” Perquè?», «Per què això és important per a tu?” “...?”, etc.

2. Aquest fet o esdeveniment, us ha sacsejat i us ha generat preguntes sobre el paper que ha de tenir l'esport escolar a la vida dels vostres fills/es i filles?
3. Podríeu compartir 2 ingredients essencials perquè l'activitat esportiva que fan els vostres fills/es i filles sigui educativa per ells/es.

III. PROPOSTA D'INDICADORS DE L'EINA QUE HA DE VALORAR LA CAPACITAT EDUCATIVA

3.1 PROCÉS D'ANÀLISI DEL FONS DOCUMENTAL I GRUPS DE DISCUSSIÓ

En les dates previstes i exposades al primer document lliurat, es van executar els tres grups de discussió, durant els quals els investigadors Dr. Marc Franco-Sola i Dra. Sara Figueras van exercir les funcions de moderadors. Els grups de discussió es van implementar sense incidències destacables i es van transcriure de manera literal per tal de facilitar el procés d'anàlisi qualitatiu posterior.

Un cop finalitzades les transcripcions, es va procedir a l'anàlisi qualitatiu de les dades extretes del fons documental i dels grups de discussió. Per a aquesta doble anàlisi, es va utilitzar la tècnica «anàlisi del discurs», en la qual s'interpreten els textos a través d'un procediment de descomposició i classificació per tal de facilitar-ne la seva comprensió. Aquest procés pretén verificar la presència de temes i/o conceptes recurrents que, en l'anàlisi, esdevenen *unitats de significat* amb un sentit reconegut en el context de la investigació. Aquestes unitats de significat o sentit són anomenades categories pels investigadors i seran clau en el disseny posterior de l'eina.

En el cas d'aquesta recerca, les categories sorgeixen en un procés inductiu d'anàlisi, és a dir, emergeixen de forma natural de la comprensió que fem els analistes del propi text (fons documental i grups de discussió). El procés no és sempre així. En algunes recerques, els equips investigadors predeterminen una sèrie de categories, que s'anomenen deductives, les quals es busquen i identifiquen en el text. El procés inductiu d'anàlisi, en el qual les categories emergeixen de les dades, permet retratar de manera autèntica les creences i significats que els participants atribueixen a l'activitat físicoesportiva en edat escolar.

L'anàlisi de les fonts documentals i dels grups de discussió es va dur a terme per separat amb l'objectiu de triangular les dades posteriorment. Els tres grups de discussió van compartir una mateixa matriu de significats que es va anar complementant amb les aportacions dels diferents grups de participants: gestor/es o coordinadors/es, tècnics/ques físicoesportius i famílies. La decisió es justifica des de la visió que tots tres grups d'agents intervenen de forma directa en l'orientació de l'esport en edat escolar, per tant, no es poden tractar de manera diferenciada.

3.2 RESULTATS DE L'ANÀLISI DE LES DADES

CATEGORIES EMERGENTS EN L'ANÀLISI QUALITATIU DEL FONS DOCUMENTAL

La categorització des del marc teòric presentat al punt I d'aquest mateix document va donar com a resultat un conjunt de categories que apareixen amb una freqüència superior a 2 en els diferents articles explorats. En un primer moment, les categories es van bolcar en dos grans àmbits: un primer, que determinava quan una pràctica físicoesportiva podia ser considerada educativa; i un segon, que exposava els valors concrets que havia de promocionar una activitat físicoesportiva per a ser educativa. En un segon moment, es va considerar dividir cadascun dels àmbits en dues dimensions. En concret, les categories es van distribuir en quatre grans dimensions: 1) competició i entrenaments; 2) model del tècnic esportiu; 3) valors personals que promou l'activitat físicoesportiva; i 4) valors socials que promou l'activitat físicoesportiva. A continuació, s'exposen les categories emergents de la literatura científica en cadascuna de les dimensions:

DIMENSIÓ 1: COMPETICIÓ I ENTRENAMENTS

En relació amb la dimensió "competició i entrenaments", la literatura científica estudiada mostra com a categories rellevants per la seva freqüència (pel número de vegades que es repeteix en diferents referències rellevants), o per les interaccions (les relacions entre les categories), les categories següents:

1. Allunyar-se de la tecnificació i del valor de guanyar.
2. Pràctiques coeducatives.
3. Creació d'un ambient de gaudi sense perdre el rigor d'aprenentatge.
4. Pràctiques no discriminatòries.
5. Pràctiques que tinguin en compte les aptituds motrius i els aspectes afectius, emocionals, cognitius i socials dels participants.
6. Capacitat d'autoavaluar les seves possibilitats.
7. Garantir pràctiques educatives d'èxit per a tots i totes.
8. Promoció d'hàbits saludables perdurables en l'edat adulta.
9. Esperit de *fair play* en competició (1. respecte per les regles del joc; 2. relacions correctes amb l'adversari; 3. igualtat d'oportunitats per a tothom; 4. rebuig de la victòria a qualsevol preu; 5. actitud adequada en la victòria i en la derrota; 5. compromís per un esforç màxim). Pràctiques que afavoreixin el bon ús de les instal·lacions i els materials i que siguin amables amb el medi ambient.

DIMENSIÓ 2: MODEL DE TÈCNIC/A ESPORTIU/VA

Quant a la dimensió "model de tècnic/a esportiu/ va", emergeixen com a categories més rellevants:

10. El compromís personal pel desenvolupament de valors personals i socials dels joves i infants.
11. Ressaltar els comportaments que incideixen en la millora de la convivència per sobre dels nivells d'habilitats individuals.
12. Creació d'un clima on totes les execucions tinguin cabuda.
13. El tècnic/a com a exemple de bona conducta i lideratge.
14. Formació continuada i autoreflexió com a eina per a la millora de la praxis.

DIMENSIÓ 3: VALORS PERSONALS QUE PROMOU L'ACTIVITAT FÍSICOESPORTIVA

Les categories emergents en aquesta dimensió són:

15. Lideratge.
16. Respecte.
17. Control i contenció emocional.
18. Actitud adequada en la victòria i en la derrota.
19. Sacrifici i autodisciplina.
20. Superació personal.
21. Entusiasme i diversió.
22. Hàbits saludables.
23. Responsabilitat.
24. Treball orientat a la millora, compromís per un esforç màxim i perseverança.
25. Iniciativa i autonomia.
26. Respecte per les instal·lacions, els materials i el medi ambient.

DIMENSIÓ 4: VALORS SOCIALS QUE PROMOU L'ACTIVITAT FÍSICOESPORTIVA

Les categories emergents en aquesta dimensió són:

27. Amistat, convivència i cohesió d'equip.
28. Respecte a la diferència.
29. Empatia, diàleg i escolta.
30. Responsabilitat envers els altres.
31. Col·laboració i cooperació amb el grup.
32. Comunicació assertiva.
33. Respecte per les opinions dels companys i companyes.
34. Relacions correctes amb l'adversari.

CATEGORIES EMERGENTS EN L'ANÀLISI DELS GRUPS DE DISCUSSIÓ

El procés d'anàlisi dels grups de discussió segueix el mateix procediment que amb la literatura científica. Aviat s'observa que les categories que van emergint amb més freqüència i interacció de l'anàlisi de les transcripcions es classifiquen en dimensions similars a les dibuixades en l'anàlisi de la literatura científica: a) competició i entrenament; b) tècnic/a com a referent (*role model*); c) valors personals que promou l'activitat físicoesportiva; i d) valors socials que promou l'activitat físicoesportiva.

DIMENSIÓ 1: COMPETICIÓ I ENTRENAMENT

Un aspecte interessant a destacar en aquesta dimensió és que, als grups de discussió, els participants no distingeixen entre entrenaments i competicions. És a dir, que de manera conscient —i així ho verbalitzen—, ho interpreten com un binomi indissoluble, atès que per a ells l'orientació que se li dona a la competició determina l'orientació de l'entrenament. Per aquesta raó, i observant que la literatura científica també anava en la mateixa línia, competició i entrenament es considera un binomi únic.

Les categories emergents en aquesta dimensió són:

1. Posar en valor la participació i l'esforç.
2. Equilibri entre el gaudi i el rigor (pressió de les famílies, frustració, estrès).
3. Comunicació de la missió i els valors de l'entitat esportiva.

DIMENSIÓ 2: MODEL DE TÈCNIC/A ESPORTIU

Les categories emergents per número de freqüència i interaccions en aquesta dimensió són:

4. Gestor de les emocions i dels estats d'ànim.
5. Coneixedor del desenvolupament i les necessitats psicològiques i motrius dels infants i joves.

6. Elogi de valors i hàbits positius.
7. Lideratge i generador de vincles.
8. Ús del diàleg, l'escolta activa i la comunicació assertiva com a estratègia didàctica.
9. Creador d'espais segurs.
10. Model de comportament.
11. Espais de trobada entre educadors novells i experts.
12. Compromís personal en la formació integral dels infants i joves.
13. Perspectiva de gènere.

DIMENSIÓ 3: VALORS PERSONALS QUE PROMOU L'ACTIVITAT FÍSICOESPORTIVA

Les categories emergents als grups de discussió en aquesta dimensió són:

14. Autonomia.
15. Compromís per un esforç màxim (*fair play*).
16. Hàbits saludables i perdurables.
17. Gestionar la victòria i la derrota.
18. Ser conscient de les pròpies possibilitats.
19. Responsabilitat.

DIMENSIÓ 4: VALORS SOCIALS QUE PROMOU L'ACTIVITAT FÍSICOESPORTIVA

Les categories emergents als grups de discussió en aquesta dimensió són:

20. Respecte als altres (companyes, adversaris i adults).
21. Amistat, convivència i cohesió d'equip.

3.3 DISSENY DE L'EINA: RÚBRICA I INDICADORS

Un cop finalitzada la categorització de les dades qualitatives, s'inicia un procés de triangulació dels resultats de la categorització del marc teòric i dels grups de discussió amb l'objectiu de contrastar i ressaltar aquelles categories que apareixen amb més força i rellevància en totes les dades. Les categories resultants esdevenen els indicadors que haurà de contemplar l'eina que ha d'avaluar la capacitat educativa de l'activitat físicoesportiva en edat escolar.

A la taula que es presenta a continuació, s'exposen les dimensions ja conegudes amb el llistat d'indicadors resultants i una breu explicació de cadascun.

DIMENSIONS	INDICADORS	DESCRIPTOR
Competició i entrenaments	Missió, visió i valors de l'entitat	Fa referència a si el tècnic o tècnica coneix i actua de manera congruent amb la missió (<i>qui som?</i>), la visió (<i>què volem?</i>) i valors (<i>com som?</i>) de l'entitat esportiva on treballa. Al mateix temps, es planteja si les famílies i els tècnics són participants de la reflexió sobre l'ideari de l'entitat.
	Finalitat	Fa referència a allà on el tècnic/a posa l'accent el tècnic, tant en les competicions com en els entrenaments, oscil·lant d'una finalitat exclusivament resultadista a posar en valor la participació i l'esforç dels infants i joves esportistes.
	Orientació	Fa referència a l'equilibri entre l'exigència/rigor i el gaudi durant els entrenaments i les competicions esportives.
Model de tècnic/a esportiu	Funció	Fa referència a si la funció del tècnic/a es centra exclusivament en l'ensenyament tècnic o tàctic de l'activitat físicoesportiva o si utilitza aquesta activitat per educar els infants i joves en altres dimensions de la persona: social, emocional i cognitiva.
	Formació	Fa referència a la formació bàsica del tècnic/a, els seus coneixements sobre l'activitat físicoesportiva que lidera, coneixements psicològics/pedagògics dels infants i joves i la seva possibilitat de formació continuada.
	Lideratge	Fa referència a la tipologia de lideratge que exerceix el tècnic/a amb el grup d'infants i joves esportives.
	Anàlisi de la pròpia tasca	Fa referència a la capacitat d'anàlisi i reflexió del tècnic/a sobre la seva pròpia pràctica com a procediment de millora constant.
	Perspectiva de gènere	Fa referència a si el tècnic/a té en compte la perspectiva de gènere a les seves pràctiques amb els infants i joves esportives.
Valors personals que promou l'activitat físicoesportiva	Responsabilitat	Fa referència a si les activitats físicoesportives van orientades a afavorir la responsabilitat entre els participants, tot valorant les conseqüències de les accions.
	Esforç i perseverança	Fa referència a si les activitats físicoesportives proposades van orientades a posar en valorar l'esforç, la perseverança i la resiliència entre els joves esportives.
	Control emocional	Fa referència a si les activitats físicoesportives van orientades a fomentar el control i la gestió de les emocions dels participants.
	Autonomia	Fa referència a si les activitats físicoesportives van orientades a la promoció de l'autonomia personal més enllà d'actituds de dependència amb els altres.
	Hàbits saludables	Fa referència a si l'activitat físicoesportiva genera hàbits saludables entre els infants i joves.
Valors socials que promou l'activitat físicoesportiva	Respecte pels altres	Fa referència a si les activitats físicoesportives promouen el respecte capenvers els iguals i adults.
	Respecte per l'entorn i el material	Fa referència a si en el desenvolupament de les activitats físicoesportives es té en compte la cura pel material utilitzat, per les instal·lacions esportives que s'utilitzen i pel medi ambient.
	Amistat, convivència i cohesió d'equip	Fa referència a si les activitats físicoesportives faciliten relacions socials d'amistat, convivència i cohesió que afavoreixin enriquir/enriqueixen la xarxa social dels participants.
	Col·laboració i cooperació amb el grup	Fa referència a si les activitats físicoesportives promouen la col·laboració i cooperació del grup com un guany conjunt, més enllà de les individualitats.

Un cop determinat el primer llistat d'indicadors que ha d'incloure l'eina que ha de permetre valorar la capacitat educativa de l'activitat físicoesportiva en edat escolar, s'inicia la reflexió sobre quin tipus d'eina seria la més adient i efectiva per mesurar aquests indicadors. L'opció de la rúbrica es valora entre l'equip investigador com la més encertada. A continuació, exposem els motius de la decisió.

Les rúbriques són instruments que permeten l'orientació i avaluació de la pràctica educativa. Cano (2015) les descriu de la manera següent:

Una rúbrica es, como se ha indicado, un registro evaluativo que posee ciertos criteriosos dimensiones a evaluar, y lo hace siguiendo unos niveles o gradaciones de calidad y tipificando los estándares de desempeño (p. 267).

Són àmpliament utilitzades en l'àmbit educatiu, especialment des del gir competencial dels aprenentatges, que va obligar a replantejar, coherentment, els instruments d'avaluació. La seva naturalesa permet valorar situacions pràctiques i comportaments observables, per la qual cosa es considera un instrument adient per valorar les progressions competencials.

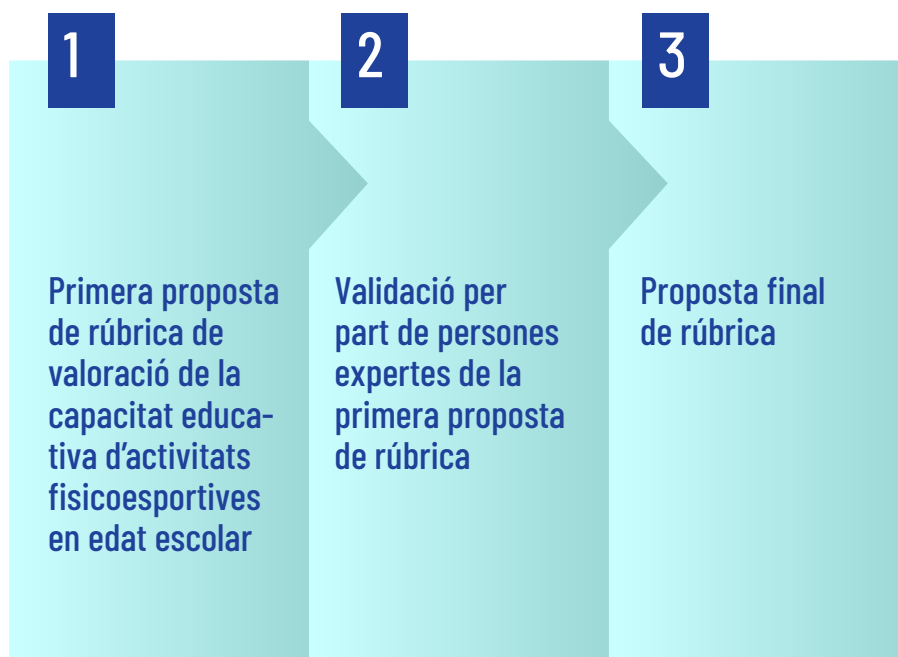
Entre les seves virtuts, en relació amb altres eines d'avaluació, les rúbriques s'emmarquen dins del paradigma d'avaluació formativa, orientada a l'aprenentatge i no exclusivament a la qualificació, com fan altres tipus d'instruments. En aquest sentit, les rúbriques tenen per si mateixes la capacitat de ser orientatives, ja que assenyalen el que és més rellevant, descriuen el que s'espera de l'avaluat i, per tant, cap a on s'ha de dirigir per tal de millorar el seu aprenentatge. Són, doncs, instruments que no es limiten tan sols a valorar un producte final de manera qualitativa o quantitativa, sinó que, a més, ofereixen una guia clara per tal de realitzar una evolució en el procés conscient d'aprenentatge. Així doncs, més enllà de les pautes d'observació sistemàtica o dels registres anecdòtics, la rúbrica ofereix un plus quant a la seva capacitat d'orientar l'aprenentatge i a la fàcil gestió dels resultats.

Un altre aspecte rellevant de la rúbrica com a eina avaluativa és que situa l'aprenent en una actitud activa envers els seus propis aprenentatges i no en una actitud passiva, a l'expectativa d'una avaluació externa que pot sentir fins i tot que no va amb ell o ella. Aquesta proactivitat millora els aprenentatges perquè sacseja l'aprenent qüestionant-lo en els canvis que ha de fer per tal de seguir una progressió en la seqüència d'aprenentatge marcada. Plantejar-se i aplicar noves estratègies implica millorar els seus aprenentatges, per això afirmem que les rúbriques són eines que ajuden a aprendre millor.

L'anàlisi sobre les característiques de les rúbriques ens porta a pensar que pot ser l'eina més apropiada per avaluar la capacitat educativa de l'activitat físicoesportiva en edat escolar, especialment per la seva capacitat d'ajudar a guiar en els aprenentatges. La proposta concreta que es presenta és d'una sola rúbrica, que pot ser aplicada tant als tècnics i tècniques com als gestors i gestores de les entitats.

IV. DISSENY I CREACIÓ DE L'EINA DE VALORACIÓ DE LA CAPACITAT EDUCATIVA

Un cop acabat l'anàlisi i determinades les dimensions i els indicadors resultants, es procedeix a crear una primera versió de la rúbrica amb una gradació de quatre nivells. L'equip investigador fa una primera proposta de rúbrica, que posteriorment haurà de ser sotmesa a un procés de validació per part de persones expertes en diferents àmbits.

4.1 PRIMERA PROPOSTA DE RÚBRICA DE VALORACIÓ DE LA CAPACITAT EDUCATIVA D'ACTIVITATS FÍSICOESPORTIVES EN EDAT ESCOLAR

A continuació, es presenta la primera proposta de rúbrica. Aquest primer exercici es va fer des del treball conjunt de tots els investigadors del projecte. El procediment va consistir a delimitar dimensions i indicadors seguint els resultats de les anàlisis de les dades i situant-les en una graella o quadrant. Tot seguit, es va redactar una progressió en quatre nivells de gradació per a cadascun dels indicadors. En aquesta fase, el background *formatiu* divers de l'equip investigador va ser una gran ajuda, ja que entre els perfils professionals hi havia mestres, mestres d'Educació Física, pedagogs i llicenciats en Ciències de l'Activitat Física i l'Esport.

En la primera versió de la rúbrica, es van concretar unes dimensions, uns indicadors i quatre nivells de gradació de cadascun dels indicadors. A continuació, presentem aquesta primera proposta:

DIMENSIO	INDICADOR	I	II	III	IV
Competició i entrenaments	Missió, visió i valors de l'entitat	Es desconeixen la missió (qui som?), la visió (què volem?) i els valors (com som?) de l'entitat.	No es comuniquen la missió, la visió ni els valors de l'entitat als participants ni les seves famílies.	Es comunica la missió, visió i valors de l'entitat, però no s'actua de manera congruent als entrenaments i les competicions.	Les entitats i les famílies coneixen, comparteixen, respecten i revisen, conjuntament, la missió, visió i valors durant els entrenaments i les competicions.
	Finalitat	Es prioritzen de manera exclusiva els resultats en la competició, i els entrenaments estan orientats en aquesta direcció.	En les competicions i els entrenaments, es garanteix el mateix temps de participació sense tenir en compte únicament el resultat.	Es garanteix la participació equitativa valorant l'esforç personal dels participants en la competició i en l'entrenament.	S'empenda als infants i els joves perquè, per a que no només participin i s'esforcin, sinó per a que intervinguin en l'acord dels objectius individuals i grupals en la competició i els entrenaments.
	Orientació	El grau d'exigència en la competició i els entrenaments genera frustració i estrès personal i/o grupal.	S'adapta el grau d'exigència a les possibilitats d'èxit dels infants i joves per evitar la desmotivació.	Es comparteixen les expectatives personals i grupals per tal d'evitar situacions de pressió als infants i joves per part de l'entitat i/o de les famílies.	Les expectatives s'entenen com un repte i una motivació personal i grupal compartides amb l'entitat i les famílies, com una actitud transferible a la vida.
Model de tècnic/a esportiu	Funció	Tècnica i analítica. Se centra exclusivament en l'ensenyament del conjunt de tècniques i tàctiques que conformen l'activitat físicoesportiva que es lidera.	Tècnica i analítica. Es prioritza l'ensenyament de les tècniques i tàctiques, davant d'aspectes de relació de grup i emocionals dels participants.	Tècnica i analítica. Juntament amb l'ensenyament de les tècniques i tàctiques, es treballen les dimensions emocionals, socials i cognitives en el procés formatiu dels joves esportistes.	Tècnica, global. S'utilitza l'activitat físicoesportiva per educar integralment els infants i joves, mostrant un compromís personal per la seva educació.
	Formació	No es pot acreditar cap tipus de formació.	S'acredita una formació bàsica de tècnic/a, però sense interès en altres necessitats que no siguin les de rendiment esportiu. No mostra interès per continuar formant-se.	S'acredita una formació bàsica de tècnic/a, coneixedor/a de les necessitats tècniques, psicològiques i pedagògiques dels infants i joves, però no es forma de manera continuada per actualitzar i adaptar els coneixements a les noves necessitats.	Es mostra coneixedor/a del desenvolupament i de les necessitats tècniques, psicològiques i pedagògiques dels infants i joves. Té inquietud per formar-se de manera continuada en tots els àmbits per donar resposta a les noves necessitats.
	Lideratge	No s'exerceix cap tipus de lideratge, ni d'antilideratge en el grup d'infants i joves esportistes.	S'aconsegueix el respecte dels infants i joves esportistes utilitzant la posició de poder i força sobre el grup.	El tècnic/a es mostra com un exemple d'entusiasme, responsabilitat i proactivitat amb els grups d'infants i joves.	El tècnic/a exerceix un lideratge fonamentat en l'exemple personal que els joves esportistes reconeixen i respecten en un ambient segur i de confiança.
	Anàlisi de la pròpia tasca	No es preparen les tasques ni es fa una valoració sobre els resultats ni les dinàmiques realitzades.	Es preparen les sessions d'entrenament i les competicions, i s'analitzen per tal d'introduir correctors de millora per a la propera pràctica.	Es preparen les sessions d'entrenament i les competicions, i s'analitzen per tal d'introduir correctors de millora per a la propera pràctica, buscant el consell dels coordinadors/es i/o tècnics/ques seniors.	Es preparen i s'avaluen les tasques entre els diferents agents, com un procediment de millora constant de la pròpia pràctica.
	Perspectiva de gènere	No s'inclou ni es té en compte la perspectiva de gènere en les pràctiques físicoesportives.	Es mostra sensibilitat per la perspectiva de gènere evitant un llenguatge sexista en els entrenaments i competicions.	Es mostra sensibilitat per la perspectiva de gènere evitant un llenguatge sexista i amb una actitud lliure d'estereotips de gènere en els entrenaments i competicions.	Es garanteix una pràctica físicoesportiva segura per a tots i totes, garantint una educació amb perspectiva de gènere en els entrenaments i la competició.

DIMENSÍO	INDICADOR	I	II	III	IV
Valors personals que promou l'activitat físicoesportiva	Responsabilitat	No es reconeixen ni es valoren les situacions que requereixen responsabilitat individual i/o col·lectiva.	S'identifica la necessitat del valor de la responsabilitat individual i de grup, però no es fomenta en la pràctica del dia a dia...	Es potencia la responsabilitat afavorint que els participants puguin valorar les conseqüències de les seves accions dels seus actes.	Es potencia la responsabilitat afavorint que els participants puguin valorar les conseqüències dels seus actes, es reconegui com un guany col·lectiu i es transfereixi en diferents situacions del seu dia a dia.
	Esforç i perseverança	No es valora ni es fomenta l'actitud de l'esforç ni la perseverança dels infants i joves esportistes.	Es verbalitza el valor de l'esforç i la perseverança, però no queda reflectit en els comportaments dels infants i els joves en la pràctica.	Es vetlla perquè els joves esportistes mostrin una actitud d'esforç i de resiliència en les pràctiques.	Es vetlla perquè els participants mostrin una actitud d'esforç i de resiliència i es transfereixi en diferents situacions del seu dia a dia.
	Control emocional	El control emocional no es considera com un valor a treballar.	Es verbalitza la necessitat de treballar el control de les emocions, però no s'aprofiten les situacions naturals que es produeixen als entrenaments i competició.	S'aprofiten les situacions que sorgeixen de manera natural als entrenaments i competicions per treballar la gestió de les emocions individuals entre els participants.	S'aprofiten les situacions que impliquen una gestió de les emocions individuals i de grup als entrenaments/competicions, i es transfereixen a altres situacions del seu dia a dia.
	Autonomia	No es valora ni es fomenta l'autonomia dels participants.	Es verbalitza la necessitat del valor de l'autonomia, però el tècnic/a no delega ni dona responsabilitat als participants per a que la vagin desenvolupant.	Es deleguen responsabilitats per a que els infants i joves esportistes desenvolupin l'autonomia.	Es vetlla perquè els participants siguin autònoms en la pràctica físicoesportiva i en diferents situacions del seu dia a dia, desenvolupant tasques sense mostrar dependència dels altres.
	Hàbits saludables	No es valoren ni es fomenten els hàbits saludables dels participants.	Es verbalitza la necessitat del valor d'adquirir uns hàbits saludables, però no es treballen.	Es vetlla perquè els participants desenvolupin uns hàbits saludables a través de la planificació de rutines.	Es vetlla perquè els participants mostrin hàbits saludables en totes les situacions quotidianes i per a que siguin perdurables en la vida adulta.
Valors socials que promou l'activitat físicoesportiva	Respecte pels altres i per l'entorn i el material	S'evidencien comportaments irrespectuosos cap als companys/es, els adversaris i/o adults.	Es verbalitzen els valors del respecte entre iguals i per l'entorn i el material.	Es vetlla pels comportaments i accions de respecte entre les persones, tenint cura per l'entorn i el material.	S'evidencien comportaments i accions de respecte cap als altres des de l'empatia, i de respecte de l'entorn i materials, fins i tot en situacions de màxima tensió.
	Amistat, convivència i cohesió d'equip	No es promociónen les relacions d'amistat i de convivència entre els participants.	Es verbalitza el valor de l'amistat i la convivència, però no es creen situacions que ho afavoreixin.	Es vetlla per generar relacions noves d'amistat i convivència entre els infants i joves esportistes.	Es vetlla per generar relacions noves d'amistat i convivència entre els participants, cohesionant el grup i enriquint la seva xarxa social.
	Col·laboració i cooperació amb el grup	No es promocióna el treball col·laboratiu ni cooperatiu i només es té en compte l'acció individual.	Es verbalitza el valor del treball col·laboratiu i cooperatiu, però no es creen situacions que l'afavoreixin.	Es vetlla per potenciar un treball col·laboratiu i cooperatiu com a resposta més adequada per resoldre diferents situacions.	Es vetlla per potenciar un treball col·laboratiu i cooperatiu per assolir un objectiu comú i transferible a diferents situacions quotidianes.

4.2 VALIDACIÓ PER PART DE PERSONES EXPERTES DE LA PRIMERA PROPOSTA DE RÚBRICA

Tal com hem explicat al subapartat anterior, la primera versió de la rúbrica que va resultar del buidat del fons documental i dels tres grups de discussió s'havia de sotmetre a un procés de validació.

El procés de validació de la rúbrica es va fer a través d'experts i expertes. En la validació, no només es va tenir en compte l'adequació de les dimensions i dels indicadors proposats per a la rúbrica, sinó també la gradació en quatre nivells de cadascun dels indicadors. Donada la complexitat de la rúbrica, que inclou indicadors d'àmbits o dominis molts diferents en relació amb els nivells d'expertesa que exigeix la seva validació, es va decidir dividir la rúbrica en dues grans parts: a) la primera inclouria les dimensions 1 ('competició i entrenaments') i 2 ('Model de tècnic/a esportiu'), que fan referència a aspectes vinculats a l'àmbit pedagògic de les ciències de l'activitat física i l'esport; i b) la segona inclouria les dimensions 3 ('valors personals que promou l'activitat físicoesportiva') i 4 ('valors socials que

promou l'activitat físicoesportiva'), per tant, més relacionats amb l'àmbit de l'ètica i la moral de les ciències de l'activitat física i l'esport. Es va decidir que cadascun d'aquests dos blocs seria validat per persones expertes diferents amb perfils acadèmics i professionals específics, que podrien donar la seva opinió i suggeriments per tal de millorar la rúbrica.

Els dos processos de validació de les dimensions 1-2 i 3-4 es van dur a terme en paral·lel i, donada la situació de crisi sanitària provocada per la COVID-19, es va dissenyar i executar virtualment a través del programari Sphinx Declic 2. En aquest formulari, es preguntava a la persona experta l'adequació de cadascuna de les dimensions i dels indicadors, oferint l'oportunitat d'introduir suggeriments i noves propostes.

A continuació, a tall d'exemple, podem veure una imatge del qüestionari en relació amb la pertinença de la dimensió "Competició i entrenaments" i els seus tres indicadors:

Indicadors de la rúbrica

Consideres que aquests indicadors són útils per observar la capacitat educativa en la competició i els entrenaments?

	No	Parcialment en desacord	Parcialment d'acord	Si
Missió, visió i valors de l'entitat	☐	☐	☐	☐
Finalitat	☐	☐	☐	☐
Orientació	☐	☐	☐	☐

Posteriorment, se'ls plantejava la proposta inicial de gradació en quatre nivells de cadascun dels indicadors, se'ls preguntava sobre l'adequació de la gradació i se'ls demanaven propostes de canvi i suggeriments per a cadascun dels quatre nivells de gradació.

En aquest sentit, a la següent figura podem observar com es van presentar els nivells de gradació de l'indicador "Missió, visió i valors de l'entitat" per a la seva validació:

Facultat de Psicologia,
Ciències de l'Educació
i de l'Esport

Gradació dels indicadors corresponents a la dimensió "Competició i entrenaments"

Indicador **Missió, visió i valors de l'entitat**

INDICADOR	I	II	III	IV
Missió, visió i valors de l'entitat	Es desconeix la missió (qui som?), visió (què volem?) i valors (com som?) de l'entitat.	No es comunica la missió, visió i valors de l'entitat als participants i les seves famílies.	Es comunica la missió, visió i valors de l'entitat, però no s'actua de manera congruent en els entrenaments i les competicions.	Les entitats i les famílies coneixen, comparteixen, respecten i revisen, conjuntament, la missió, visió i valors durant els entrenaments i les competicions.

Consideres adequada la gradació de l'indicador?

☐ Sí
☐ No

Vols fer algun comentari?

Què canviaries dels nivells de gradació?

Tal com hem argumentat anteriorment, es va cercar per una doble tipologia de persones expertes que poguessin donar resposta a les necessitats específiques dels dos blocs de dimensions. La proposta d'experts i expertes es va concretar finalment d'aquesta manera:

Validació de les dimensions 1 i 2

Dr. Albert Batalla: professor titular del Departament de Didàctica de l'Expressió Musical i Corporal de la Facultat de Formació del Professorat de la Universitat de Barcelona. Va ser degà de la Facultat de Formació del Professorat de la Universitat de Barcelona.

Dra. Teresa Lleixà: professora titular del Departament de Didàctica de l'Expressió Musical i Corporal de la Facultat de Formació del Professorat de la Universitat de Barcelona. Coordinadora de Programes de Doctorat d'Activitat Física, Educació Física i Esport de la Universitat de Barcelona.

Dra. Cati Lecumberri: professora titular de l'Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya, Universitat de Barcelona. Subdirectora de Qualitat i Innovació Docent a l'INEFC Barcelona.

Dr. Josep Cabedo: professor titular del Grau de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport de la FPCEE - Blanquerna, Universitat Ramon Llull i coordinador del doble Grau d'Educació Primària - Ciències de l'Activitat Física i l'Esport.

Dra. Dolors Ribalta: professora del Grau d'Educació (Menció EF) de la FPCEE - Blanquerna, Universitat Ramon Llull. Ambaixadora del RCD Espanyol de Barcelona. Membre del Consell Consultiu del Diplocat a l'àmbit esportiu.

Validació de les dimensions 3 i 4

Dra. Maria Prat: professora titular del Departament de Didàctica de l'Expressió Musical, Plàstica i Corporal de la Universitat Autònoma de Barcelona. Coordinadora dels projectes CEO-UAB Valors en Joc.

Dr. Guillem Turró: professor d'Ètica i membre de la Càtedra Ethos de la Universitat Ramon Llull.

Dra. Anna de Monserrat: vicedegana d'Educació de la FPCEE Blanquerna (Universitat Ramon Llull) del 2013-2021 i professora del Grau d'Educació de la mateixa facultat.

Sr. Pere Alastrué: gerent i psicòleg de l'Equip Alastrué. Especialista en psicologia de l'esport en infanto-juvenil. Autor del llibre *L'educació en valors a través de l'esport* (2011).

4.3 PROPOSTA FINAL DE RÚBRICA

Un cop recollides les aportacions de les persones expertes, es va modificar la primera versió de la rúbrica amb els canvis suggerits. Per tal de facilitar la comprensió dels canvis generats respecte de la versió inicial de la rúbrica, es presenten a continuació, i de manera esquemàtica, les modificacions específiques per a cadascun dels indicadors i nivells de gradacions proposats:

MODIFICACIONS INTRODUÏDES ARRAN DE LA VALIDACIÓ PER EXPERTS I EXPERTES		
Dimensió de la rúbrica	Indicador modificat	Canvi realitzat
Competició i entrenaments	Missió, visió i valors de l'entitat	Els experts/es suggereixen d'introduir també els participants de l'activitat físicoesportiva en el procés de conèixer, compartir, valorar i revisar, la missió, visió i valors de l'entitat.
Model del tècnic/a esportiu	Funció	Es suprimeix la dimensió metodològica d'aquest indicador i se centra únicament en el tipus d'aprenentatges que es vol promoure amb l'activitat físicoesportiva.
	Lideratge	Els experts/es coincideixen en afirmar la necessitat d'introduir si es potencia el desenvolupament del lideratge entre els joves esportistes.
	Anàlisi de la pròpia tasca	S'inclou l'element de la preparació, coordinació i revisió amb altres tècnics/ques i/o amb el coordinador/a de l'activitat.
	Perspectiva de gènere	S'introdueix a la nova rúbrica el 'vetllar pels principis d'igualtat d'igualtat' a la nova rúbrica.
Valors personals que promou l'activitat físicoesportiva	Control emocional	Els experts/es suggereixen d'introduir el introduir com treballares treballa la gestió de les emocions. En concret s'incorpora, s'hi incorporen el diàleg i la reflexió a la rúbrica.
Valors socials que promou l'activitat físicoesportiva	Respecte pels altres i per l'entorn	Un grup d'experts ens plantegen de planteja separar aquest indicador en dos de diferents: a) respecte pels altres; i b) respecte per l'entorn i el material que; queden recollides en recollits a la nova rúbrica. En relació a amb l'indicador "Respecte pels altres", es recomana afegir a la rúbrica l'agent "àrbitre/a" de manera explícita en la rúbrica i fer referència al "sentit de justícia" en les darreres gradacions d'aquest indicador.
	Col·laboració i cooperació amb el grup	En congruència amb els comentaris dels experts/es, s'introdueix la variable "diàleg" en aquest indicador, així com, la idea del complement dels talents com un guany conjunt.
Altres comentaris		Es proposa d'incorporar un petit descriptor molt col·loquial per tal de fer més entenedor cadascun dels indicadors.
		Es recomana de numerar de manera llatina els diferents nivells de gradació.

Un cop introduïdes aquestes modificacions i/o canvis, presentem la versió definitiva i validada per experts i expertes de la "Rúbrica per valorar la capacitat educativa de l'activitat físicoesportiva en població en edat escolar":

DIMENSÍO	INDICADOR	DESCRIPTOR "L'indicador fa referència a..."	I	II	III	IV
Competició i entrenaments	Missió, visió i valors de l'entitat	<i>Actues de manera congruent amb la missió (qui som?), la visió (què volem?) i els valors (com som?) de la teva entitat esportiva?</i>	Es desconeixen la missió (qui som?), la visió (què volem?) i els valors (com som?) de l'entitat.	No es comuniquen la missió, la visió ni els valors de l'entitat als participants i les seves famílies.	Es comuniquen la missió, la visió i els valors de l'entitat, però no s'actua de manera congruent als entrenaments i les competicions.	Els gestors de les entitats, els participants i les famílies coneixen, comparteixen, respecten i revisen, conjuntament, la missió, la visió i els valors de l'entitat.
	Finalitat	<i>On poses "l'accent" durant les competicions i en els entrenaments?</i>	Es prioritzen de manera exclusiva els resultats en la competició, i els entrenaments estan orientats en aquesta direcció.	En les competicions i els entrenaments, es garanteix el mateix temps de participació sense tenir en compte únicament el resultat.	Es garanteix la participació equitativa, valorant l'esforç personal dels participants en la competició i en l'entrenament.	S'empodera els infants i els joves perquè, no només participin i s'esforcin, sinó per a que intervinguin en l'acord dels objectius individuals i grupals en la competició i els entrenaments.
	Orientació	<i>Busques l'equilibri entre l'exigència/rigor i el gaudi durant els entrenaments i les competicions esportives?</i>	El grau d'exigència en la competició i els entrenaments generen frustració i estrès personal i/o grupal.	S'adapta el grau d'exigència a les possibilitats d'èxit dels infants i joves per evitar la desmotivació.	Es comparteixen les expectatives personals i grupals per tal d'evitar situacions de pressió als infants i joves per part de l'entitat i/o les famílies.	Les expectatives s'entenen com un repte i una motivació personal i del grup compartides amb l'entitat i les famílies, com una actitud transferible a la vida.

DIMENSIÓ	INDICADOR	DESCRIPTOR "L'indicador fa referència a..."	I	II	III	IV
Model de tècnic/a esportiu	Funció	<i>Quin tipus d'ensenyaments vols afavorir a través de l'activitat físicoesportiva?</i>	El tècnic/a se centra exclusivament en l'ensenyament del conjunt de tècniques i tàctiques que conformen l'activitat físicoesportiva que es lidera.	El tècnic/a prioritza l'ensenyament de les tècniques i tàctiques, davant d'aspectes de relació de grup i emocionals dels participants.	El tècnic/a treballa l'ensenyament de les tècniques i tàctiques, i té en compte també les dimensions emocionals, socials i cognitives en el procés formatiu dels joves esportistes.	El tècnic/a utilitza l'activitat físicoesportiva per educar integralment els infants i joves, mostrant un compromís personal per l'educació.
	Formació	<i>Quina formació bàsica tens vinculada a l'activitat físicoesportiva que lideres? Fas formació continuada?</i>	No es pot acreditar cap tipus de formació vinculada a l'activitat físicoesportiva que es lidera.	S'acredita una formació bàsica de tècnic/a, però sense interès en altres necessitats que no siguin les de rendiment esportiu. No mostra interès per continuar formant-se.	S'acredita una formació bàsica de tècnic/a, coneixedor/a de les necessitats tècniques, psicològiques i pedagògiques dels infants i joves, però no es forma de manera continuada per actualitzar i adaptar els coneixements a les noves necessitats.	Es mostra coneixedor/a del desenvolupament i les necessitats tècniques, psicològiques i pedagògiques dels infants i joves. Té inquietud per formar-se de manera continuada en tots els àmbits per donar resposta a les noves necessitats.
	Lideratge	<i>Quin tipus de lideratge exerceixes?</i>	No s'exerceix cap tipus de lideratge, ni d'antilideratge en el grup d'infants i joves esportistes.	S'aconsegueix el respecte dels infants i joves esportistes utilitzant la posició de poder i força sobre el grup.	El tècnic/a es mostra com un exemple d'entusiasme, responsabilitat i proactivitat amb els grups d'infants i joves. Es fomenten els rols de lideratge entre els participants de l'activitat físicoesportiva.	El tècnic/a exerceix un lideratge fonamentat en l'exemple personal que els joves esportistes reconeixen i respecten en un ambient segur i de confiança. Es potencien els lideratges dels participants de l'activitat físicoesportiva.
	Anàlisi de la pròpia tasca	<i>Reflexiones sobre la teva pròpia pràctica?</i>	No es fa una valoració sobre els resultats ni les dinàmiques realitzades durant els entrenaments ni en les competicions.	Es preparen les sessions d'entrenament i les competicions, i s'analitzen per tal d'introduir correctors de millora per la propera pràctica.	Es preparen les sessions d'entrenament i les competicions, i s'analitzen per tal d'introduir correctors de millora per la propera pràctica, buscant el consell dels coordinadors/es i/o tècnics/ques seniors.	Es preparen, es coordinen amb altres entrenadors/es i s'avaluen les tasques entre els diferents agents, com un procediment de millora constant de la pròpia pràctica.
	Perspectiva de gènere	<i>Tens en compte la perspectiva de gènere en les teves funcions?</i>	No s'inclou ni es té en compte la perspectiva de gènere en les pràctiques físicoesportives.	Es mostra sensibilitat per la perspectiva de gènere evitant un llenguatge sexista, i vetllant pels principis d'igualtat en els entrenaments i competicions.	Es mostra sensibilitat per la perspectiva de gènere evitant un llenguatge sexista i una actitud lliure d'estereotips de gènere en els entrenaments i competicions.	Es garanteix una pràctica físicoesportiva segura per a tots i totes, garantint una educació amb perspectiva de gènere en els entrenaments i la competició.

DIMENSIÓ	INDICADOR	DESCRIPTOR "L'indicador fa referència a..."	I	II	III	IV
Valors personals que promou l'activitat físicoesportiva	Responsabilitat	<i>Les activitats físicoesportives que proposes, van orientades a afavorir la responsabilitat dels participants?</i>	No es reconeixen ni es valoren les situacions que requereixen responsabilitat individual i/o col·lectiva.	S'identifica la necessitat del valor de la responsabilitat individual i de grup, però no es fomenta en la pràctica del dia a dia.	Es potencia la responsabilitat, garantint que els participants puguin valorar les conseqüències dels seus actes.	Es potencia la responsabilitat afavorint que els participants puguin valorar les conseqüències dels seus actes, es reconegui com un guany col·lectiu i es transfereixi en diferents situacions del seu dia a dia.
	Esforç i perseverança	<i>Les activitats físicoesportives que proposes van orientades a posar en valor l'esforç i la perseverança?</i>	No es valora ni es fomenta l'actitud de l'esforç ni de perseverança dels esportistes.	Es verbalitza el valor de l'esforç i la perseverança, però no queda reflectit en els comportaments d'infants i joves en la pràctica.	Es vetlla perquè els joves esportistes mostrin una actitud d'esforç i de resiliència en les pràctiques.	Es vetlla perquè els participants mostrin una actitud d'esforç i de resiliència i es transfereixi en diferents situacions del seu dia a dia.
	Control emocional	<i>Fomentes el treball del control emocional i de la gestió de les emocions?</i>	El control emocional no es considera com un valor a treballar.	Es verbalitza la necessitat de treballar el control de les emocions, però no s'aprofiten les situacions naturals que es produeixen en els entrenaments i competició.	S'aprofiten les situacions que sorgeixen de manera natural en els entrenaments i competicions per treballar la gestió de les emocions individuals entre els participants.	S'aprofiten les situacions que impliquen una gestió de les emocions individuals i de grup en els entrenaments i competicions, a través del diàleg i la reflexió, i es transfereixen a altres situacions del seu dia a dia.
	Autonomia	<i>Promou l'autonomia personal dels participants?</i>	No es valora ni es fomenta l'autonomia dels participants.	Es verbalitza la necessitat del valor de l'autonomia, però no es delega ni es dona responsabilitat als participants per a que la vagin desenvolupant.	Es deleguen responsabilitats per a que els infants i joves esportistes desenvolupin l'autonomia.	Es vetlla perquè els participants siguin autònoms en la pràctica físicoesportiva i en diferents situacions del seu dia a dia, desenvolupant tasques sense mostrar dependència dels altres.
	Hàbits saludables	<i>Generes hàbits saludables a través de l'activitat físicoesportiva?</i>	No es valoren ni es fomenten els hàbits saludables dels participants.	Es verbalitza la necessitat del valor d'adquirir uns hàbits saludables, però no es treballen.	Es vetlla perquè els participants desenvolupin uns hàbits saludables a través de la planificació de rutines.	Es vetlla perquè els participants mostrin hàbits saludables en totes les situacions quotidianes i que siguin perdurables en la vida adulta.

DIMENSÍO	INDICADOR	DESCRIPTOR "L'indicador fa referència a..."	I	II	III	IV
Valors socials que promou l'activitat físicoesportiva	Respecte pels altres	<i>Promou el respecte pels altres amb les teves accions?</i>	S'evidencien comportaments irrespectuosos cap als companys/es, àrbitre/a, els adversaris i/o adults, i no es respecten les normes socials ni del joc.	Es verbalitzen els valors del respecte entre iguals, àrbitre/a, adults i normes socials i del joc, però no es posen en pràctica.	Es té en compte el sentit de justícia, vetllant per comportaments i accions de respecte pels altres i les normes socials i de joc.	Es té en compte el sentit de justícia vetllant per comportaments i accions de respecte de les normes socials i de joc i entre les persones des l'empatia, fins i tot en situacions de màxima tensió.
	Respecte per l'entorn i el material	<i>Vetlles perquè els esportistes mostrin respecte cap a l'entorn i els materials?</i>	S'evidencien comportaments irrespectuosos cap a l'entorn i els materials.	Es verbalitzen els valors del respecte per l'entorn i el material.	S'evidencien comportaments en què es mostra cura per l'entorn i pel material.	S'evidencien comportaments en què es mostra cura per l'entorn i el material, fins i tot en situacions de màxima tensió en el joc o activitat.
	Amistat, convivència i cohesió d'equip	<i>L'activitat físicoesportiva que proposes, facilita les relacions socials d'amistat i convivència?</i>	No es promociónen les relacions d'amistat i de convivència entre els participants.	Es verbalitza el valor de l'amistat i la convivència però no es creen situacions que ho afavoreixin.	Es vetlla per generar relacions noves d'amistat i de convivència entre els infants i joves esportistes.	Es vetlla per generar relacions noves d'amistat i de convivència entre els participants, cohesionant el grup i enriquint la seva xarxa social.
	Col·laboració i cooperació amb el grup	<i>Les activitats físicoesportives que proposes, promouen la col·laboració i la cooperació del grup?</i>	No es promocióna el treball col·laboratiu ni cooperatiu i només es té en compte l'acció individual.	Es verbalitza el valor del treball col·laboratiu i cooperatiu, però no es creen situacions que ho afavoreixin.	Es vetlla per potenciar un treball col·laboratiu i cooperatiu com a resposta més adequada per resoldre a diferents situacions a través del diàleg.	Es vetlla per potenciar un treball col·laboratiu i cooperatiu a través del diàleg, valorant el complement dels talents, per assolir un objectiu comú i transferible a diferents situacions quotidianes.

Tot i que el procediment d'aplicació de la rúbrica (entès com abans de l'aplicació, durant i després de la seva implementació) no és objecte d'aquesta recerca, en termes molt bàsics es vol mostrar un petit exemple de la manera de processar i visualitzar els resultats d'una rúbrica, en aquest cas concret, a través d'un gràfic radial o esquema d'aranya.

El procediment és molt senzill i està a l'abast de qualsevol professional de qualsevol entitat esportiva, atès que es pot fer de manera simple amb un programa tipus Excel o un processador de textos habitual. El gràfic radial permet detectar els punts forts i febles de l'activitat educativa desenvolupada, ajudant a orientar les accions formatives futures dels tècnics i a les entitats. La recollida d'esquemes d'aranya de tots els tècnics i tècniques d'una entitat i el procés de les dades en un mateix esquema permet representar gràficament la situació d'una entitat quant a la seva tasca educativa, determinant les fortaleces i mancances per tal d'iniciar la reflexió sobre possibles plans estratègics de millora. De manera ràpida i visual, la línia que es traça seguint els eixos corresponents a cada indicador hauria de tendir a una circumferència perfecta, i això voldria dir que els indicadors es troben en un nivell 4 de la rúbrica. Observant la llegenda es veu a quin indicador fa referència el valor.

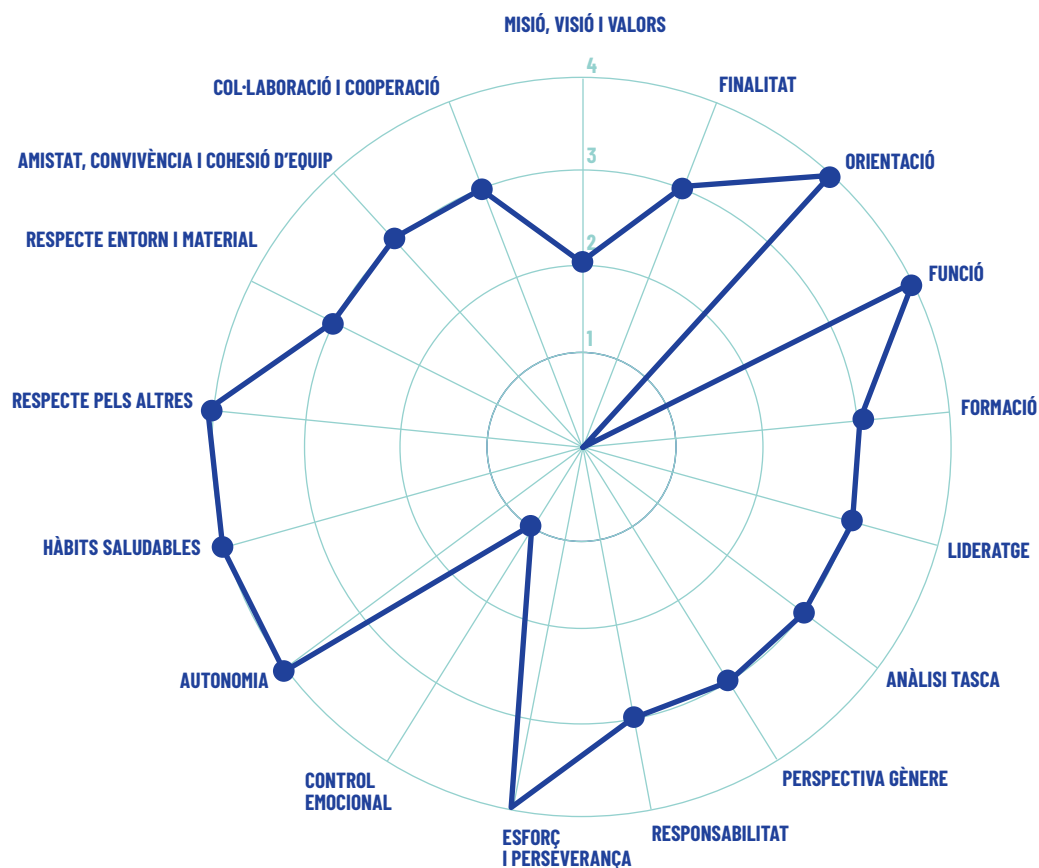
A continuació presentem, a tall d'exemple, la representació d'una de les rúbriques aplicades a un tècnic d'una de les entitats pilotades

La mateixa rúbrica, i la representació final amb aquest gràfic generat de manera automàtica, es podria facilitar a les entitats a través d'una aplicació de dispositiu mòbil (app). La facilitat i possibilitats tècniques que ofereix aquesta opció per recollir dades i extrapolar-les en contextos més amplis com ajuntaments, comarques o

la mateixa Diputació de Barcelona permetria un anàlisi de la direcció que han d'agafar les polítiques i campanyes futures per assegurar una activitat físicoesportiva més educativa en la població en edat escolar.

Aquestes són només unes idees inicials que es poden explorar, estudiar i pilotar en un futur, com es podrà llegir també a l'apartat de conclusions.

FIGURA 2 REPRESENTACIÓ D'UNA DE LES RÚBRIQUES APLICADES A UN TÈCNIC D'UNA DE LES ENTITATS PILOTADES

V. PROVA PILOT D'IMPLEMENTACIÓ DE L'EINA EN TRES ENTITATS DIFERENTS

Un cop concretada la versió definitiva de la rúbrica després de la validació de persones expertes que hem explicat en l'apartat anterior, es procedeix a pilotar l'eina per valorar la seva funcionalitat pràctica. El pilotatge suposa un assaig experimental que té per objectiu detectar les possibles febleses de l'eina i els seus elements destacables. Es tracta, doncs, d'una fase prèvia a la implementació de la rúbrica a les entitats que ha de permetre:

- 1. Provar la validesa de la rúbrica observant si s'ajusta als objectius plantejats.**
- 2. Provar la viabilitat pràctica i el funcionament de la rúbrica amb els tècnics i tècniques de les entitats escollides.**
- 3. Identificar aquells elements que faciliten o dificulten la implementació de la rúbrica per tal de recollir propostes de millora.**
- 4. Assajar la seva eficàcia i pertinença com a eina avaluativa.**

Tot i que hagués estat interessant aprofundir el pilotatge en tres entitats incloent totes les categories, la reducció temporal del projecte no va fer viable aquest procediment. Cal tenir en compte que les entitats dedicades a l'esport en edat escolar acaben la temporada coincidint amb el final del curs escolar —aquest any, dia 22 de juny del 2021—, i no reprenen l'activitat fins a començaments de setembre. Així doncs, per tal de fer possible un petit pilotatge, es va decidir escollir entitats a les que es tingués un accés fàcil i ràpid per tal de fer un pilotatge puntual amb una o dues persones tècniques.

Les entitats escollides van ser:

- **Club Bàsquet Abrera - Baix Llobregat**
- **Vilassar Hoquei (hoquei patins) - Maresme**
- **Atlètic Club Bàsquet Palau - Vallès**
- **Font Santa Fatjó de Cornellà (futbol) - Baix Llobregat**
- **UE Sant Ildefons (futbol) - Baix Llobregat**
- **Club Bàsquet Nou Esplugues - Baix Llobregat**

A continuació, es presenta breument una petita categorització realitzada a través de categories in vivo (és a dir, expressades literalment) dels participants en el procés de pilotatge.

Les categories més repetides entre els participants, disposades per nombre de més a menys freqüència, són:

CATEGORIA	DESCRIPCIÓ
«Fàcil d'entendre».»	Aquesta categoria expressa la poca complexitat que els participants han trobat en el moment d'haver de gestionar la rúbrica. Es pot considerar una eina "amable". El més significatiu d'aquesta categoria és que es troba repetidament en tots els pilotatges realitzats.
«Ajuda a fer prendre consciència i saber cap on anar».»	És la segona categoria més repetida entre els participants. Reflexa la utilitat que té la rúbrica com a diagnòstic de la pròpia praxi i com a eina capaç de facilitar nous aprenentatges en els indicadors exposats.
«Complerta».»	Aquesta categoria fa referència a que la rúbrica toca totes aquelles variables que s'han de tenir en compte perquè un entrenament o competició sigui educativa. La meitat dels participants expliciten de manera espontània que els indicadors aborden totes les situacions que ha de contemplar un entrenament i/o competició.
«Claredat dels nivells de gradació».»	Es refereix a la facilitat que mostra la rúbrica per ubicar-se personalment en un dels diferents quatre nivells de concreció que presenta cada indicador. Alguns participants expliciten també la coherència establerta en la progressió.
"Descriptors«Els descriptors són de gran ajuda".»	Aquesta categoria valora positivament els descriptors redactats per a cadascun dels indicadors en quant a la seva capacitat de fer més entenedora la rúbrica de manera global.

La categorització de les dades posa de manifest que la rúbrica que es proposa pot ser una eina molt útil i pràctica per a totes aquelles entitats orientades a l'esport en edat escolar interessades en mesurar la seva capacitat educativa. El fet que les categories més anomenades pels participants estiguin vinculades a la fàcil comprensió de l'eina, a la seva utilitat per mesurar i orientar les millores, així com que es visualitza com una eina molt complerta pel fet que abraça de manera clara tots els indicadors, obre una finestra clara a la potencialitat d'aquesta rúbrica en el benefici global d'un esport en edat escolar més educatiu.

Tot i així, entenem que caldria fer-ne un pilotatge més rigorós i centrat en totes les categories de diverses entitats esportives. Un estudi de tipus transversal, amb diferents tipologies d'entitats al llarg d'una temporada esportiva, podria donar informació per mesurar les possibilitats reals de l'eina.

VI. CONCLUSIONS I PROPOSTES FUTURES

No resulta senzill sintetitzar tot el volum d'informació que s'ha anat desenvolupant al llarg del projecte fins a arribar a la seva culminació: el disseny de la rúbrica que permet valorar la capacitat educativa de l'esport en edat escolar. Recapitular en el procés d'execució del projecte ens pot ajudar en aquesta síntesi final.

Es va iniciar el projecte amb el buidat dels fons documentals més rellevants sobre l'esport en edat escolar i els valors en l'esport per tal de fer un primer llistat d'indicadors que s'havien d'introduir a l'eina. En un segon moment, es van executar tres grups de discussió amb els agents que participen de la gestió de l'esport en edat escolar amb diferents graus de responsabilitat amb l'objectiu de triangular les dades qualitatives de les transcripcions del grups amb els resultats de l'anàlisi del marc teòric. En un tercer moment, aprofitant els resultats de la triangulació de dades, on emergeixen les dimensions i els indicadors amb més freqüència, es va decidir el tipus d'eina a construir —la rúbrica d'autoavaluació— i es va fer una primera proposta de rúbrica. En un quart moment, es va sotmetre la primera proposta de rúbrica a un grup de persones expertes que van valorar i suggerir canvis per tal d'afinar la rúbrica inicial. El cinquè moment va ser la construcció definitiva de la rúbrica i el seu posterior petit pilotatge.

Un cop consolidat el disseny de l'eina, que era l'objectiu central d'aquest projecte de recerca, dirigim ja la mirada cap als nous camins que hauríem d'anar traçant per tal d'enfortir el sentit general de la rúbrica. En aquest sentit, caldria, com hem comentat en l'apartat anterior, proposar un pilotatge de l'eina centrat en cinc entitats esportives al llarg de tota la temporada i abraçant totes les categories esportives. Aquest pilotatge més extens permetria acabar d'afinar l'eina des de la investigació-acció.

El pas següent i fonamental a plantejar-se està relacionat amb l'aplicació de la rúbrica, entesa com la gestió que en faran les entitats esportives d'aquesta eina. Considerem que aquest procés d'aplicació ha de ser guiat pedagògicament per tal de no convertir l'ús de la rúbrica en un protocol o una nova tasca de gestió per a les entitats. Aquesta aplicació ha de ser, doncs, orientada en els tres moments de la seva aplicació:

A) ABANS DE L'APLICACIÓ DE LA RÚBRICA

Què vol dir avaluar i per a què ens serveix? Què és i què permet aquesta rúbrica? Quines informacions ens permet obtenir la seva implementació i per què són importants? Involucrem les famílies i els agents de la comunitat en el procés? Etc.

B) DURANT L'APLICACIÓ DE LA RÚBRICA

A qui, com i quan es passa la rúbrica i per què? Quantes vegades la passem? Quin format donem a l'eina, paper o app? Etc.

C) DESPRÉS DE L'APLICACIÓ DE LA RÚBRICA

Com representem i analitzem els resultats? Quina informació podem extreure dels resultats i què fem amb la informació tant a nivell individual com a nivell d'entitat? Com establim prioritats en la formació dels tècnics i tècniques? Com dibuixem plans estratègics de formació? Etc.

Un conjunt de noves possibilitats i perspectives es dibuixen davant nostre per donar continuïtat i consolidar la rúbrica amb un bon ús pedagògic. El disseny de l'eina és un primer pas, indispensable abans d'iniciar un procés d'aplicació, que pot decidir la seva eficàcia. La rúbrica, per ella mateixa, és només una eina. Com l'apliquem determinarà la seva potencialitat quant a la seva capacitat per mesurar i orientar les accions de millora futures. Igual que passa amb l'esport en edat escolar, aquesta rúbrica només serà una eina educativa potent si està ben orientada.

VII. REFERÈNCIES

Álamo, J. M., & Amador, F. (2010)

El entrenador y la organización del deporte escolar

Tándem. Didáctica de la Educación Física, 32(1), 93-105

Alcántara, J.A. (1992)

Cómo educar las actitudes

Barcelona: CEAC

Bandura, A. (1991)

Social cognitive theory of self-regulation

Organizational behavior and human decision processes, 50 (2), 248-287.

Belando, N., Ferriz-Morell, & Moreno-Murcia, J. A. (2012)

Propuesta de un modelo para la mejora personal y social a través de la promoción de la responsabilidad en la actividad físico-deportiva

RICYDE. Revista Internacional de Ciencias del Deporte, VIII (29), 202-222. [Data de consulta: 9 de enero de 2021]. ISSN: 1885-3137

Blázquez, D. (1995)

A modo de introducción. D. Blázquez (Comp).

La iniciación deportiva y el deporte escolar. (pàgs. 19-46). Barcelona: INDE.

Blázquez, D. & Fernández, R. (2019)

Transformar a través del deporte y el liderazgo

El Modelo ISSOK. Barcelona: INDE

Bloor, M. (Ed.). (2001)

Focus groups in social research

Sage

Bredemeier, B. J. (1994)

Children's moral reasoning and their assertive, aggressive, and submissive tendencies in sport and daily life

Journal of sport and exercise psychology, 16(1), 1-14.

Bredemeier, B. J., Shields, D. L., & Shields, D. L. (1986)

Moral growth among athletes and nonathletes: A comparative analysis

The Journal of Genetic Psychology, 147(1), 7-18.

Cagigal, J. M. (1985)

Pedagogía del deporte como educación

Revista de Educación Física. Renovación de teoría y práctica (3), 5-11.

Camps, V. (2008)

Creer en la educación

La asignatura pendiente. Barcelona: Península.

Cano, E. (2015)

Las rúbricas como instrumento de evaluación de competencias en educación superior: ¿uso o abuso?

Profesorado. Revista de Currículum y Formación de Profesorado, 19(2), 265-280. [Data de consulta: 10 de junio de 2021]. ISSN: 1138-414X

Carta Europea de l'Esport. (1992)

Cecchini, J. A., & Montero, J., & Peña, J. V. (2003).

Repercusiones del Programa de Intervención para Desarrollar la Responsabilidad Personal y Social de Hellison sobre los comportamientos de fair play y el autocontrol

Psicothema, 15(4), 631-637. [Data de consulta: 9 de enero de 2021]. ISSN: 0214-9915

Consell d'Europa. (1992)

Código de ética deportiva [anexo a la recomendación N.º R (92) 14 sobre la Carta Europea del Deporte

CSD (Consell Superior d'Esports). (2007)

Libro Blanco del Deporte Escolar

Madrid: Consejo Superior de Deportes, 2007.

CSD (Consell Superior d'Esports). (2009)

Plan Integral para la actividad física y el deporte. Madrid: Consejo Superior de Deportes

Cruz Feliu, J., Boixadós Anglès, M., Valiente Barros, L., & Torregrosa Álvarez, M. (2001)

Are fairplay and sportsmanship lost in sport at school age?

Apunts. Educación Física y Deportes, 64, 6-16.

De la Iglesia, G. (2004)

Régimen jurídico del deporte en edad escolar

Barcelona: Bosch

Del Mastro, C. & Monereo, C. (2014)

Incidentes críticos en los profesores universitarios de la PUCP

Revista Iberoamericana de Educación Superior, 5(13), 3-20

Delgado, M. A. (1994)

La actividad física en el ámbito educativo.

Psicología y pedagogía de la actividad física y el deporte. 115-148.

DIBA (Diputació de Barcelona). (2011)

L'educació en valors a través de l'esport a través del valors

Barcelona: Diputació de Barcelona.

DIBA (Diputació de Barcelona)

Valors educatius en xarxa

Recuperat l'1 de febrer del 2021

Escartí, A., Buelga, S., Gutiérrez, M., & Pascual, C. (2009)

El desarrollo positivo a través de la actividad física y el deporte: el programa de responsabilidad personal y social

Revista de psicología general y aplicada, 62(1-2), 45-52.

Escámez Sánchez, J., García López, R., Pérez Pérez, C., & Llopis Blasco, J. A. (2007)

El aprendizaje de valores y actitudes: teoría y práctica

Barcelona: Octaedro.

Fraile, A. (Ed.) (2004)

El deporte escolar en el siglo XXI: análisis y debate desde una perspectiva europea

Barcelona: Graó.

Fuster Guillen, D. E. (2019)

Investigación cualitativa: método fenomenológico hermenéutico

Propósitos y Representaciones, 7(1), 201-229.

García, M. (2006)

Veinticinco años de análisis del comportamiento deportivo de la población española (1980-2005).

Revista Internacional de Sociología, 64(44), 15-38.

González-Pascual, M. (2012)

Evaluación del funcionamiento del primer curso de implantación de un Programa Integral de Deporte Escolar en Educación Primaria en el municipio de Segovia (Tesis Doctoral)

Segovia: Universidad de Valladolid, Facultad de Educación de Segovia. [Consulta: 2013, 25 d'abril]

Gutiérrez, M. (2003)

Manual sobre valores en educación física y deporte

Barcelona: Paidós.

Gutiérrez, M. (2004)

El valor del deporte en la educación integral del ser humano

Revista de Educación, 335, 105-126.

Gutiérrez, M., Carratalá, V., Guzmán J. F. & Pablos, C. (2010)

Objectius i manifestació dels valors socials i personals en l'esport juvenil segons esportistes, pares, entrenadors i gestors

Apunts. Educació Física i Esports, 101, p. 57-65.

Gutiérrez, D. (2011)

Psicología, educación en valores y deporte

Revista de Psicología y Educación, 6, 199-210.

Hartmann, D., Sullivan, J., & Nelson, T. (2012)

The attitudes and opinions of high school sports participants: An exploratory empirical examination.

Sport, Education and Society, 17(1), 113-132.

Heinemann, K. (2001)

Els valors de l'esport. Una perspectiva sociològica

Apunts. Educació Física i Esports, 64, 17-25

Hellison, D. (1978)

El Modelo de Enseñanza de la Responsabilidad Personal y Social a través del Deporte

Revista de Educación, 341.

Hellison, D. (1995)

Teaching personal and social responsibility through physical activity

Champaign, IL: Human Kinetics

Hernández, Y. (2013)

¿Qué se entiende por “deporte escolar”?
Concepto y finalidades en España y la
Comunidad de Madrid

Comunicació oral presentada al XI Congreso Sociología, Madrid

Higgs, C., Way, R., Harber, V., Jurbala, P., & Balyi, I. (2019).

Long-Term Development in Sport and Physical Activity 3.0.

Sport for Life acknowledges the financial support of the Government of Canada

Ibáñez, J. (1986)

Más allá de la sociología. El grupo de discusión
Técnica y crítica. Madrid: Siglo XXI

Institut Barcelona Esports. (2008)

Pla de l'esport en edat escolar de la ciutat de
Barcelona. Proposta de currículum per a les
activitats fora de l'horari lectiu de la ciutat de
Barcelona

Barcelona: IBE

International School Sport Federation. (2014)
Statutes of the ISF

Iturbide-Luquin, L.M., Elosua-Oliden, P. (2017)
Los valores asociados al deporte: análisis y
evaluación de la deportividad

Revista de Psicodidáctica, 22(1), 29-36

Kirk, D., & Gorely, T. (2000)

Challenging Thinking About the Relationship
Between School Physical Education and Sport
Performance

European Physical Education Review, 6(2), 119-134.
doi:10.1177/1356336X000062002

Kohlberg, L. (1971)

The stages of moral development as basis for
moral education

En Beck, C. & Sullivan, E. (eds.). Moral Education (pàgs. 23-92). Toronto: University of Toronto Press.

Martínez, B, Ibáñez, J., Ramírez, C., Valenzuela, A., & Mármol, A. (2020)

El modelo de responsabilidad personal y social
a través del deporte: revisión bibliográfica

Retos: nuevas tendencias en educación física, deporte y recreación, (37), 755-762.

Martínez, R.; Cepero, M.; Collado, D.; Padial, R.; Pérez, A.; Palomares, J. (2014)

Acquisition of values and attitudes across
games and sports in physical education, in the
Secondary Education.

Journal of Sport and Health Research. 6(3):207-216.

Monereo, C. (2011)

Las competencias profesionales de los docentes

Monjas, R. (2004)

El deporte en la escuela. Reflexiones previas.
La importancia de la justificación coherente de
su uso. Los últimos diez años de la educación
física escolar, 87-99

Monjas, R. (2008)

Análisis y evolución de una propuesta de
enseñanza deportiva en la formación inicial del
profesorado de Educación Física a través de la
evaluación del alumnado (Tesis Doctoral)

Segovia: Universidad de Valladolid, Facultad de Educación de Segovia.

Monjas Aguado, R., Ponce Garzarán, A., & Gea Fernández, J. (2015)

La transmisión de valores a través del deporte.
Deporte escolar y deporte federado: relaciones,
puentes y posibles transferencias (The
transmission of values through sports. School
and federated sports: relationships, bridges and
possible transfers)

Retos, (28), 276-284

Nail, O., Valdivia, J., Rojas, D. & Monereo, C. (2019)

Las emociones surgidas ante un incidente
crítico en el ámbito del liderazgo eficaz:
estudio comparativo entre directivos noveles y
expertos.

Revista Calidad en la Educación, 51, 281-314.

Le Boulch, J. (1991).

El deporte educativo

Barcelona: INDE

Lleixà, T., & González, C. (2010)

Proyecto marco nacional de la actividad física y
el deporte en edad escolar

Madrid: Consejo superior de Deportes (MEC).

Lleixà, T., González, C., Monguillot, M., Daza G., Braz, M. (2015)

Indicadores de qualitat per als centres escolars promotors d'activitat física i esportiva

Apunts. Educació física I Esports. 2(120), 27-35.

Orts, F. J., & Mestre, J. A. (2011)

El derecho educativo del menor en la gestión del deporte escolar

Barcelona: INDE

Piaget, J. (1932)

The moral judgement of the child.

NY: Harcourt & Brace.

Prat, M., Font, R., Soler, S., & Calvo, J. (2004)

Educación en valores, deporte y nuevas tecnologías

Apunts. Educació Física i Esports, 78, p. 83-90.

Robles, J., Abad, M., & Giménez, F. J. (2006)

El tratamiento del deporte en relación con la promoción de valores durante la ESO

Revista digital Wanceulen

Rokeach, M. (1967)

Value Survey

Sunnyvale: Hलगren Tests.

Rodríguez, A. (1989)

Interpretación de las actitudes. A J. Mayor y J.L. Pinillos (Coord). Creencias, actitudes y valores. (pàgs. 199-299)

Madrid: Alhambra.

Rodríguez, A. (2000)

Historia del deporte

Barcelona: INDE

Rubio-Rodríguez, G., Serna Gómez, H., Hernandez Aros, L., & Varón Triana, N. (2019)

Validación de un cuestionario para evaluar valores personales y sociales en jóvenes deportistas (Validation of a questionnaire to evaluate personal and social values in young athletes)

Retos, 36(36), 152-158.

Ruiz Omeñaca, J. V. (2004)

Pedagogía de los valores en la educación física

Madrid: C.C.S.

Ruiz Omeñaca, J. V. (2012)

Nuevas perspectivas para una orientación educativa del deporte

Madrid: CCS

Ruiz Omeñaca, J. V. (2014)

La educación en valores desde los deportes de equipo

Estudio de la aplicación de un programa sistémico en un grupo de Educación Primaria (Tesis Doctoral) Logroño: Universidad de la Rioja.

Ruiz Omeñaca, J., Ponce de León, A., Sanz, E., & Valdemoros, M. Ángeles. (2015)

La educación en valores desde el deporte: investigación sobre la aplicación de un programa integral en deportes de equipo (Education in values from the sport: research on the implementation of a comprehensive program in team sports)

Retos, (28), 270-276. Shields, D. L. L., & Bredemeier, B. J. L. (1995). Character development and physical activity. Human Kinetics Publishers.

Skirstad, B., Waddington, I. & Säfvenbom, R. (2012)

Issues and problems in the organization of children's sport: a case study of Norway

European Physical Education Review 18(3) 309-321.

Stewart, K., & Williams, M. (2005)

Researching online populations: the use of online focus groups for social research

Qualitative Research, 5(4), 395-416.

Equip d'investigació

Grup de Recerca i Investigació sobre esport i societat
FPCEE Blanquerna - Universitat Ramon Llull

Dra. Sara Figueras
Dr. Marc Franco-Sola
Dr. Juanjo Rodríguez

El present treball és propietat de la Diputació de Barcelona.

La seva redacció ha estat encarregada a la Fundació Blanquerna
(Universitat Ramon Llull), en data 27 de novembre de l'any 2020.